For Private Circulation Only

Study Circle Career Development Institute

महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा (गट ब)/(गट क) मुख्य परीक्षा २०२३

पेपर क्रमांक – २ : सामान्य क्षमता चाचणीसाठी उपयुक्त प्रश्नसंग्रह

(५) भारतीय राज्यव्यवस्था

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाच्या परीक्षा २०२३

भारतीय राज्यव्यवस्था घटकावर प्रश्न असणाऱ्या परीक्षा

१) सहायक रासायनिक विश्लेषक चाळणी परीक्षा, १९ जानेवारी २०२३
२) दंत शल्यचिकित्सक चाळणी परीक्षा, २०२३
३) मुख्य प्रशासकीय अधिकारी चाळणी परीक्षा २०२३
४) सहायक मत्स्य आयुक्त चाळणी परीक्षा २०२३
५) राज्यसेवा मुख्यपरीक्षा पेपर्स १ ते ४, २०२३
६) महाराष्ट्र गट क मुख्य परीक्षा पेपर १, २००३
७) फार्मासिस्ट, वैद्यकीय महविद्यालये चाळणी परीक्षा २०२३
८) सांख्यिकी अधिकारी, सार्वजनिक आरोग्य चाळणी परीक्षा २०२३
९) कायदा अधिकारी, नगरनियोजन चाळणी परीक्षा २०१३
१०) सहायक संचालक,नगरनियोजन चाळणी परीक्षा २०२३
११) सहायक कायदेशीर सल्लागार/अव्वर सचिव, नगरनियोजन चाळणी परीक्षा , २०१३
१२) नगरनियोजन अधिकारी चाळणी परीक्षा २०२३
१३) लिपिक टंकलेखक (मुख्य) परीक्षा, १२ फेब्रुवारी २०२३
१४) दुय्यम निरीक्षक राज्य उत्पादन शुल्क (मुख्य) परीक्षा २०२३
१५) कर सहायक (मुख्य परीक्षा) ४ मार्च २०२३
१६) उद्योग निरीक्षक, गट क (मुख्य) परीक्षा, ११ मार्च २०२३

१७) सहायक आयुक्त (औषधे) चाळणी परीक्षा, १७ मार्च २०२३
१८) सहाय्यक (विधी) चाळणी परीक्षा, १७ मार्च २०२३
१९) कनिष्ठ भूवैज्ञानिक चाळणी परीक्षा, १७ मार्च २०२३
२०) कार्यकारी अभियंता (विद्युत) चाळणी परीक्षा, २० मार्च २०२३
२१) उपअभियंता (विद्युत-यांत्रिकी) चाळणी परीक्षा, २० मार्च २०२३
२२) महाराष्ट्र वनसेवा मुख्य परीक्षा, १६ एप्रिल २०२३
२३) महाराष्ट्र अराजपत्रित गट ब व क सेवा, संयुक्त पूर्वपरीक्षा, ३० एप्रिल २०२३
२४) महाराष्ट्र अभियांत्रिकी (सिव्हिल) मुख्य परीक्षा, २३ एप्रिल २०२३
२५) उपसंचालक आरोग्यसेवा चाळणी परीक्षा, १२ मे २०२३
२६) महाराष्ट्र अभियांत्रिकी (विद्युत) मुख्य परीक्षा, १३ मे २०२३
२७) महाराष्ट्र कृषीसेवा मुख्य परीक्षा, १३ मे २०२३
२८) उपसंचालक औद्योगिक सुरक्षा चाळणी परीक्षा, १६ मे २०२३
२९) महाराष्ट्र राजपत्रित नागरी सेवा संयुक्त पूर्वपरीक्षा, ४ जून २०२३
३०) वैद्यकीय अधिकारी चाळणी परीक्षा, ८ जुलै २०२३

महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा मुख्य परीक्षा (गट ब)/(गट क) २०२३

पेपर क्रमांक – २ : सामान्य क्षमता चाचणी

(३) भारतीय राज्यव्यवस्था घटकावरील प्रश्न

* **भारतीय संघराज्य व्यवस्था, भारतीय राज्यघटना, स्थानिक स्वराज्य व्यवस्था, कार्यकारी मंडळ, न्यायमंडळ, विधीमंडळ–**

अ) भारतीय राज्यघटना –

१) घटना कशी तयार झाली – संविधान सभा, स्त्रोत, समित्या, चिन्हे
२) घटनेच्या प्रस्तावनेमागची भूमिका व तत्त्वे, निधर्मी राज्य, ठळक वैशिष्ट्ये
३) संविधानातील महत्त्वाची कलमे – परिशिष्टे, घटनादुरुस्ती
४) मूलभूत हक्क व कर्तव्ये
५) राज्यधोरणाची मार्गदर्शक तत्त्वे – शिक्षण, युनिफॉर्म सिव्हील कोड
६) संविधानात्मक आयोग आणि मंडळे

ब) भारतीय संघराज्य व्यवस्था –

७) केंद्र व राज्य संबंध – नवीन राज्ये

क) कार्यकारी मंडळ, न्यायमंडळ, विधीमंडळ –

८) स्वतंत्र न्यायपालिका
९) राज्यपाल, मुख्यमंत्री व मंत्रिमंडळ – भूमिका, अधिकार व कार्य
१०) राज्य विधीमंडळ – विधानसभा, विधानपरिषद व त्यांचे सदस्य, अधिकार, कार्य व भूमिका, विधी समित्या
११) केंद्रीय विधीमंडळ – लोकसभा व राज्यसभा
१२) केंद्रीय कार्यकारी मंडळ – राष्ट्रपती, उपराष्ट्रपती व पंतप्रधान

ड) स्थानिक स्वराज्य व्यवस्था –

१३) पंचायत राजची उत्क्रांती – कायदे, समित्या, घटनादुरुस्ती
१४) ग्रामपंचायत, तालुका पंचायत, जिल्हा परिषद – रचना व कार्ये
१५) जिल्हा व नागरी प्रशासन – रचना व कार्ये

महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा मुख्य परीक्षा (गट ब) / (गट क) २०२३

पेपर क्रमांक - १ : मराठी व इंग्रजी

१) मराठी भाषा (५०)

(१) सर्वसामान्य शब्दसंग्रह / १५
(२) वाक्यरचना / १३
(३) व्याकरण / १२
(४) म्हणी व वाक्प्रचार (अर्थ व उपयोग) / ५
(५) उताऱ्यावरील प्रश्नोत्तरे / ५

(२) इंग्रजी भाषा / ५०

(6) CommonVocabualry / 10
(7) SentenceStructure / 20
(8) Grammar /10
(9) Use of Idioms and Phrases / 5
(10) Comprehension / 5

study CIRCLE

पेपर क्रमांक - २ : सामान्य अध्ययन व बुद्धिमापन चाचणी

१) सामान्य बुद्धिमापन व आकलन / १०
२) चालू घडामोडी - जागतिक तसेच महाराष्ट्रासह भारतातील / १०
३) अंकगणित आणि सांख्यिकी / १०
४) अ) माहिती अधिकार अधिनियम, २००५ / ५
ब) महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क, २०१५ / ५
५) भारतीय संघराज्य व्यवस्था, राज्यघटना, स्थानिक स्वराज्य व्यवस्था, कार्यकारी मंडळ, न्यायमंडळ, विधीमंडळ / १५
६) अ) भारताचा व महाराष्ट्राचा भूगोल / १०
ब) पर्यावरण / ५
७) सामान्य विज्ञान व तंत्रज्ञान / १५ -
अ) भौतिकशास्त्र (फिजिक्स) / २
ब) रसायनशास्त्र (केमिस्ट्री) / २
क) प्राणीशास्त्र (झूलॉजी) / २
ड) वनस्पतिशास्त्र (बॉटनी) / २
इ) दूरसंवेदन, हवाई व ड्रोन छायाचित्रण, भौगोलिक माहिती प्रणाली व त्याचे उपयोजन / २
फ) माहिती व संप्रेषण तंत्रज्ञान / ५
८) अर्थव्यवस्था व नियोजन, विकास विषयक अर्थशास्त्र आणि कृषी / १५
१) समग्रलक्षी अर्थशास्त्र, विकास विषयक अर्थशास्त्र / ६
२) भारतीय अर्थव्यवस्था आणि कृषी / ९

महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा मुख्य परीक्षा (गट ब)
Maharashtra Non Gazzeted Services Main Examination (Group B)

-: परीक्षा योजना :-

प्रश्नपत्रिकांची संख्या - दोन

पेपर क्र.-१ - २०० गुण
पेपर क्र.-२ - २०० गुण
एकूण - ४०० गुण

शारीरिक चाचणी व मुलाखत - केवळ पोलीस उप निरीक्षक पदाकरीता
(शारीरिक चाचणी - १०० गुण, मुलाखत - ४० गुण)

पेपर क्र. व संकेतांक	विषय	प्रश्नसंख्या	गुण	दर्जा	माध्यम	परीक्षेचा कालावधी	प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप
१ (सांकेतांक १०६२)	मराठी	५०	१००	बारावी	मराठी	एक तास	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी
	इंग्रजी	५०	१००	पदवी	इंग्रजी		
२ (सांकेतांक १०६३)	सामान्य अध्ययन व बुद्धिमत्ता चाचणी	१००	२००	पदवी	मराठी व इंग्रजी	एक तास	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी

नकारात्मक गुणदान -

१) प्रत्येक चुकीच्या उत्तराकरीता २५% किंवा १/४ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/ कमी करण्यात येतील.
२) एखाद्या प्रश्नाची एकापेक्षा अधिक उत्तरे दिली असल्यास अथवा ज्या उमेदवाराने उत्तरपत्रिकेत पूर्ण वर्तुळ चिन्हांकित केले नसेल अशा प्रश्नाचे उत्तर चुकीचे समजण्यात येऊन त्या प्रश्नाच्या उत्तराकरीता २५% किंवा १/४ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/कमी करण्यात येतील.
३) वरीलप्रमाणे कार्यपध्दतीचा अवलंब करताना एकूण अंतिम गुणांची बेरीज अपूर्णांकात आली तरीही ती अपूर्णांकातच राहील व पुढील कार्यवाही त्याच्या आधारे करण्यात येईल.
४) एखाद्या प्रश्नाचे उत्तर अनुत्तरितअसेल तर, अशा प्रकरणी नकारात्मक गुणांची पध्दत लागू असणार नाही.

-: अभ्यासक्रम :-

पेपर क्रमांक - १ - मराठी, इंग्रजी या विषयामध्ये खालील घटक/ उपघटकांचा समावेश असेल.

अ.क्र.	विषय
१	**मराठी :-** सर्वसामान्य शब्दसंग्रह, वाक्यरचना, व्याकरण, म्हणी व वाक्प्रचार यांचा अर्थ आणि उपयोग तसेच उताऱ्यावरील प्रश्नांची उत्तरे
२	**इंग्रजी : -** Common Vocabulary, Sentence structure, Grammar, use of Idioms and phrases & their meaning and comprehension of passage.

महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा मुख्य परीक्षा (गट क)
(सहायक मोटार वाहन निरीक्षक पद वगळून अन्य पदांकरीता)
Maharashtra Non Gazzeted Services Main Examination (Group C)
(All posts excluding Assistant Motor Vehicle Inspector Post)

-: परीक्षा योजना :-

प्रश्नपत्रिकांची संख्या - दोन

पेपर क्र.-१ - २०० गुण
पेपर क्र.-२ - २०० गुण
एकूण - ४०० गुण

पेपर क्र. व संकेतांक	विषय	प्रश्नसंख्या	गुण	दर्जा	माध्यम	परीक्षेचा कालावधी	प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप
१ (सांकेतांक १०६४)	मराठी	५०	१००	बारावी	मराठी	एक तास	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी
	इंग्रजी	५०	१००	पदवी	इंग्रजी		
२ (सांकेतांक १०६५)	सामान्य अध्ययन व बुद्धिमत्ता चाचणी	१००	२००	पदवी	मराठी व इंग्रजी	एक तास	वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी

नकारात्मक गुणदान -

१) प्रत्येक चुकीच्या उत्तराकरीता २५% किंवा १/४ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/ कमी करण्यात येतील.
२) एखाद्या प्रश्नाची एकापेक्षा अधिक उत्तरे दिली असल्यास अथवा ज्या उमेदवाराने उत्तरपत्रिकेत पूर्ण वर्तुळ चिन्हांकित केले नसेल अशा प्रश्नाचे उत्तर चुकीचे समजण्यात येऊन त्या प्रश्नाच्या उत्तराकरीता २५% किंवा १/४ एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/कमी करण्यात येतील.
३) वरीलप्रमाणे कार्यपध्दतीचा अवलंब करताना एकूण अंतिम गुणांची बेरीज अपूर्णांकात आली तरीही ती अपूर्णांकातच राहील व पुढील कार्यवाही त्याच्या आधारे करण्यात येईल.
४) एखाद्या प्रश्नाचे उत्तर अनुत्तरितअसेल तर, अशा प्रकरणी नकारात्मक गुणांची पध्दत लागू असणार नाही.

-: अभ्यासक्रम :-

पेपर क्रमांक - १ - मराठी, इंग्रजी या विषयामध्ये खालील घटक/ उपघटकांचा समावेश असेल.

अ.क्र.	विषय
१	**मराठी :-** सर्वसामान्य शब्दसंग्रह, वाक्यरचना, व्याकरण, म्हणी व वाक्प्रचार यांचा अर्थ आणि उपयोग तसेच उताऱ्यावरील प्रश्नांची उत्तरे
२	**इंग्रजी : -** Common Vocabulary, Sentence structure, Grammar, use of Idioms and phrases & their meaning and comprehension of passage.

महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा मुख्य परीक्षा (गट ब)/(गट क) २०२३

पेपर क्रमांक – १ : मराठी व इंग्रजी सविस्तर अभ्यासक्रम

१) मराठी (५०)

(१) सर्वसामान्य शब्दसंग्रह /१५

१) समानार्थी शब्द–विरुद्धार्थी शब्द
२) शब्दार्थ–संज्ञांचे अर्थ
३) शब्दसमूहाबद्दल एक शब्द
४) शब्दव्युत्पत्ती – तत्सम / तद्भव
५) देशी / भारतीय / परभाषेतील शब्द
६) शब्दसिद्धी – सिद्ध शब्द / धातू
७) उपसर्गघटित शब्द
८) प्रत्ययसाधित शब्द – कृदंत – धातू साधित / तद्धित – शब्द साधित
९) अभ्यस्त शब्द – पूर्णाभ्यस्त / अंशाभ्यस्त / अनुकरण वाचक
१०) अलंकारिक / सामासिक / ग्रामीण व नागरी शब्द
११) शब्दार्थ न जुळणारा शब्द, पर्यायी शब्द / पर्यायी नसलेला शब्द
१२) विविधअर्थी एक शब्द
१३) संदर्भ शब्द रिकाम्या जागी निवडणे
१४) शब्दांचे शुद्धलेखन – शब्दाचा प्रकार, जोडशब्द
१५) लिपी, शब्दशक्ती/शब्दांचे काव्यगुण

(२) वाक्यरचना/१३

१) वाक्याचे पृथक्करण – उद्देश व उद्देशविस्तार, विधेय व विधेयविस्तार
२) वाक्य संश्लेषण व वाक्यनिर्मिती
३) वाक्यातील कर्ता व कर्म
४) कर्तरी प्रयोग, कर्मणी प्रयोग
५) भावे प्रयोग, नवीन प्रकार

✻ वाक्यरचनेनुसार प्रकार व रूपांतर

६) केवलवाक्य, मुख्य आणि गौण वाक्ये
७) संयुक्तवाक्य व वाक्य रूपांतर
८) मिश्रवाक्य व वाक्य रूपांतर

✻ अर्थावरून प्रकार व वाक्य रूपांतर

९) होकारार्थी, नकारार्थी व वाक्य रूपांतर
१०) प्रश्नार्थक व वाक्य रूपांतर
११) उद्गारवाचक, आज्ञार्थी व वाक्य रूपांतर
१२) वाक्यातील काळ आणि आख्यात
१३) योग्य विरामचिन्हांचा वापर

(३) व्याकरण/१२

१) वर्णाक्षरे व शब्दांच्या जाती
   १) वर्णाक्षर व मूलध्वनी
   २) स्वर
   ३) व्यंजन
   ४) अनुनासिके
   ५) वर्णरचना
   ६) जोडाक्षर
   ७) शब्दांच्या जाती
२) नाम व नामाचे प्रकार
३) सर्वनाम
४) विशेषण
५) क्रियापदांचे प्रकार, रूप व धातुसाधिते
६) क्रियाविशेषण व शब्दयोगी अव्यय
७) उभयान्वयी व केवलप्रयोगी अव्यय
८) सामान्यरूप व विभक्ती
९) लिंग व वचन
१०) संधी व समास
११) अलंकार, वृत्ते, पद्यरचना – काव्य/ओव्या
१२) वाङ्मयीन इतिहास व भाषिक सामान्यज्ञान

(४) म्हणी व वाक्प्रचार (अर्थ व उपयोग)/५

४१) म्हणीचा योग्य अर्थ
४२) वाक्प्रचाराचा योग्य अर्थ
४३) योग्य अर्थाची म्हण/पर्यायी म्हण निवडणे
४४) पर्यायी वाक्प्रचार
४५) म्हणीचा/वाक्प्रचाराचा वाक्यात उपयोग

(५) उताऱ्यावरील प्रश्नोत्तरे/५

४६) उतारा क्र.१ प्रश्न क्र.१
४७) उतारा क्र.१ प्रश्न क्र.२
४८) उतारा क्र.१ प्रश्न क्र.३
४९) उतारा क्र.१ प्रश्न क्र.४
५०) उतारा क्र.१ प्रश्न क्र.५

(२) इंग्रजी / ५०

(6) CommonVocabualry /10

51) Synonyms / Homonym
52) Antonyms
53) One Word substitution
54) Meaning / Wrong meaning of words, underlined words
55) Correct spelling
56) Names for groups/collection
57) Use of correct word
58) Word formation /Construction / building
59) Confusing words & Full form
60) Fill in the blanks

(7) SentenceStructure /20

61) Types of sentences - structure
62) Types of sentences - meaning
63) Types of clauses
64) Question tags and Interrogative sentences
65) Grammatically Correct sentence
66) Grammatical error part
67) Punctuation
68) Direct - Indirect Speech
69) Active & Passive Voice
70) Degrees
71) Transformation
72) Completion of clauses
73) Meaning of sentence
74) Sentence completion
75) Sentence construction
76) Types of sentences - structure/meaning
77) Types of clauses
78) Grammatically Correct /error part/Punctuation
79) Direct - Indirect Speech
80) Active & Passive Voice

(8) Grammar /10

81) Types and use of Noun, Pronouns
82) Types and use of correct Adjectives
83) Types and use of Verbs, Modals
84) Types of Tenses
85) Use of correct Adverb
86) Use of correct Preposition
87) Use of correct Conjunction and Interjection
88) Use of Articles
89) Singular & Plural, Gender
90) Figure of Speech

(9) Use of Idioms and Phrases / 5

91) Correct meaning of a phrase
92) Correct meaning of an idiom
93) Correct use of phrase
94) Correct use of an idiom
95) Gerundial phrase, Substitution of phrase / idiom

(10) Comprehension / 5

96) Passage no.2, Q.no.1
97) Passage no.2, Q.no.2
98) Passage no.2, Q.no.3
99) Passage no.2, Q.no.4
100) Passage no.2, Q.no.5

study CIRCLE

पेपर क्रमांक -२ - सामान्य क्षमता चाचणी या विषयामध्ये खालील घटक/ उपघटकांचा समावेश असेल.

अ.क्र.	विषय
१.	**सामान्य बुध्दिमापन व आकलन** - उमेदवार किती लवकर व अचूकपणे विचार करु शकतो हे आजमावण्यासाठी प्रश्न
२.	**चालू घडामोडी** - जागतिक तसेच महाराष्ट्रासह भारतातील.
३.	**अंकगणित व सांख्यिकी**
४.	**माहितीचा अधिकार अधिनियम २००५ (as updated) व महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम २०१५**
५.	**भारतीय संघ राज्यव्यवस्था, भारतीय राज्यघटना, स्थानिक स्वराज्य संस्था, कार्यकारी मंडळ, न्यायमंडळ व विधीमंडळ इत्यादी** घटना कशी तयार झाली आणि घटनेच्या प्रस्तावनेमागची भूमिका व तत्वे, घटनेची महत्वाची कलमे / ठळक वैशिष्ट्ये, केंद्र व राज्य संबंध, निधर्मी राज्य, मूलभूत हक्क व कर्तव्ये, राज्याच्या धोरणाची मार्गदर्शक तत्वे- शिक्षण, युनीफॉर्म सिव्हील कोड, स्वतंत्र न्यायपालिका, राज्यपाल, मुख्यमंत्री व मंत्रीमंडळ-कर्तव्ये, अधिकार व कार्य, राज्य विधीमंडळ- विधानसभा, विधानपरिषद व त्यांचे सदस्य, अधिकार, कार्य व कर्तव्ये, विधी समित्या इत्यादी
६.	**भारताचा व महाराष्ट्राचा भूगोल** - महाराष्ट्राचा व भारताचा प्राकृतिक (Physical) भूगोल, मुख्य प्राकृतिक (Physiographic) विभाग, हवामान शास्त्र (Climate), पर्जन्यमान व तापमान, पर्जन्यातील विभागवार बदल, नद्या, पर्वत व पठार, विविध भुरूपे, राजकीय विभाग, प्रशासकीय विभाग, नैसर्गिक संपत्ती- वने व खनिजे, मानवी व सामाजिक भूगोल, लोकसंख्या, लोकसंख्येचे स्थानांतर (Migration of Population) व त्याचे उगम (Source) आणि इष्टस्थानावरील (Destination) परिणाम, ग्रामीण वस्त्या व तांडे, झोपडपट्टया व त्यांचे प्रश्न.
	पर्यावरण - मानवी विकास व पर्यावरण, पर्यावरणपूरक विकास, नैसर्गिक साधनसंपत्तीचे संधारण विशेषत: वनसंधारण, विविध प्रकारची प्रदूषणे व पर्यावरणीय आपत्ती, पर्यावरण संवर्धनात कार्यरत असलेल्या राज्य / राष्ट्र/ जागतिक पातळीवरील संघटना / संस्था इत्यादी.
७.	**सामान्य विज्ञान व तंत्रज्ञान —** **अ)** भौतिकशास्त्र (Physics), **ब)** रसायनशास्त्र (Chemistry), **क)** प्राणीशास्त्र (Zoology), **ड)** वनस्पतीशास्त्र (Botany) **इ)** दूर संवेदन, हवाई व ड्रोन छायाचित्रण, भौगोलिक माहिती प्रणाली व त्याचे उपयोजन (Remote Sensing, Aerial and drone photography, Geographic Information System (GIS) and it's application etc.) **फ)** माहिती व संप्रेषण तंत्रज्ञान (Information and communication technology.)
८.	**अर्थव्यवस्था व नियोजन, विकास विषयक अर्थशास्त्र** **१ समग्रलक्षी अर्थशास्त्र** १.१ समग्रलक्षी अर्थशास्त्र: १.२ वृद्धी आणि विकास : १.३ सार्वजनिक वित्त : १.४आंतरराष्ट्रीय व्यापार आणि आंतरराष्ट्रीय भांडवल: **२ भारतीय अर्थव्यवस्था** २.१ भारतीय अर्थव्यवस्था, भारतीय अर्थव्यवस्थेची आव्हाने व आर्थिक सुधारणा २.२ भारतीय शेती व ग्रामीण विकास: २.३ सहकार : २.४ मौद्रिक व वित्तीय क्षेत्र: २.५ सार्वजनिक वित्त आणि वित्तीय संस्था: २.६ उद्योग व सेवा क्षेत्र : २.७ पायाभूत सुविधा विकास : २.८ आंतरराष्ट्रीय व्यापार आणि भांडवल : २.९ महाराष्ट्राची अर्थव्यवस्था :

महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा मुख्य परीक्षा (गट ब)/(गट क) २०२३

पेपर क्रमांक – २ : सामान्य क्षमता चाचणी सविस्तर अभ्यासक्रम

१) भारताचा व महाराष्ट्राचा भूगोल /१०
२) पर्यावरण /५
३) सामान्य विज्ञान व तंत्रज्ञान /१५
अ) भौतिकशास्त्र (फिजिक्स)
ब) रसायनशास्त्र (केमिस्ट्री)
क) प्राणीशास्त्र (झूलॉजी)
ड) वनस्पतिशास्त्र (बॉटनी)
इ) दूरसंवेदन, हवाई व ड्रोन छायाचित्रण, भौगोलिक माहिती प्रणाली व त्याचे उपयोजन
फ) माहिती व संप्रेषण तंत्रज्ञान
४) अर्थव्यवस्था व नियोजन, विकास विषयक अर्थशास्त्र आणि कृषी /१५
अ) समग्रलक्षी अर्थशास्त्र, विकास विषयक अर्थशास्त्र
ब) भारतीय अर्थव्यवस्था आणि कृषी
५) भारतीय संघराज्य व्यवस्था, राज्यघटना, स्थानिक स्वराज्य व्यवस्था, कार्यकारी मंडळ, न्यायमंडळ, विधीमंडळ/१५
६) माहिती अधिकार अधिनियम, २००५ /५
७) महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क, २०१५ /५
८) चालू घडामोडी – जागतिक तसेच महाराष्ट्रासह भारतातील /१०
९) सामान्य बुद्धिमापन व आकलन /१०
१०) अंकगणित आणि सांख्यिकी /१०

(१) भारताचा व महाराष्ट्राचा भूगोल /१०

१) महाराष्ट्राचा व भारताचा प्राकृतिक भूगोल – खडक, भौगोलिक उत्क्रांती व वैशिष्ट्ये
२) विविध भूरूपे, पर्वत आणि पठार – टेकड्या, रांगा, शिखरे, घाट
३) मुख्य प्राकृतिक विभाग – हिमालय, मैदाने, किनारपट्टी, पठार, सह्याद्री, कोकण, बेटे
४) हवामानशास्त्र, पर्जन्यमान व तापमान
५) पर्जन्यातील विभागवार बदल
६) नद्या – धरणे आणि सिंचन प्रकल्प
७) नैसर्गिक संपत्ती – वने, शेती – जमिनीचे प्रकार, प्रमुख पिके
८) खनिजे आणि ऊर्जा संसाधने, आर्थिक भूगोल – वाहतूक आणि पर्यटन, उद्योग, शहरे
९) राजकीय विभाग, प्रशासकीय विभाग – भाषा, जमाती आणि वंश, स्थाने आणि सीमा
१०) मानवी व सामाजिक भूगोल – लोकसंख्या, लोकसंख्येचे स्थानांतर व त्याचे उगम व इष्टस्थानावरील परिणाम , ग्रामीण वस्त्या व तांडे, झोपडपट्ट्या व त्यांचे प्रश्न

(२) पर्यावरण /५

११) मानव विकास व पर्यावरण, पर्यावरणपूरक विकास, परिस्थितिकी
१२) नैसर्गिक साधनसंपत्तीचे विशेषत: वनसंपत्तीचे संधारण
१३) विविध प्रकारची प्रदूषणे व पर्यावरणीय आपत्ती

१४) ग्लोबल वॉर्मिंग व हरित वायू
१५) पर्यावरण संवर्धनात कार्यरत असलेल्या राज्य/राष्ट्र/ जागतिक पातळीवरील संघटना व संस्था

(३) सामान्य विज्ञान व तंत्रज्ञान /१५

अ) भौतिकशास्त्र (फिजिक्स) /२

१६) गतीशास्त्र, उष्णता, लहरी – प्रकाश, ध्वनी, विद्युतचुंबकीय लहरी
१७) विद्युतशास्त्र, चुंबकत्व, अणुविज्ञान, खगोलशास्त्र आणि अंतराळ विज्ञान

ब) रसायनशास्त्र (केमिस्ट्री) /२

१८) आवर्तसारणी – धातू, अधातू, क्षार,आम्ल, संयुगे, वायू, खते
१९) रासायनिक अभिक्रिया, सेंद्रिय रसायनशास्त्र – हायड्रोकार्बन्स, कीटकनाशके, इंधन

क) प्राणीशास्त्र (झूलॉजी) /२

२०) पेशीविज्ञान व चयापचयन, प्राण्यांचे वर्गीकरण आणि उदाहरणे, प्राणी शरीरविज्ञान
२१) उपयुक्त आणि हानीकारक प्राणी – पशुपालन, दुग्धव्यवसाय, कुक्कुटपालन

ड) वनस्पतिशास्त्र (बॉटनी) /२

२२) वनस्पतींचे वर्गीकरण आणि उदाहरणे
२३) कृषीविज्ञान व वनशास्त्र, उपयुक्त आणि हानिकारक वनस्पती – फलोत्पादन आणि फुलशेती

इ) दूरसंवेदन, हवाई व ड्रोन छायाचित्रण, भौगोलिक माहिती प्रणाली व त्याचे उपयोजन /२

२४) दूरसंवेदन, हवाई व ड्रोन छायाचित्रण
२५) भौगोलिक माहिती प्रणाली व त्याचे उपयोजन

फ) माहिती व संप्रेषण तंत्रज्ञान /५

२६) संगणक तंत्रज्ञान – आधुनिक समाजातील संगणकाची भूमिका, वेगवेगळ्या क्षेत्रातील जीवनात संगणकाचा वापर
२७) कम्युनिकेशन तंत्रज्ञान – डाटा कम्युनिकेशन, नेटवर्किंग आणि वेब टेक्नॉलॉजी
२८) सायबर गुन्हे व त्यास प्रतिबंध
२९) शासनाचे आयटी कार्यक्रम – मिडीया लॅब एशिया, विद्या वाहिनी, ज्ञान वाहिनी, सामूहिक माहिती केंद्र इत्यादी
३०) माहिती तंत्रज्ञान उद्योग – भारतातील माहिती तंत्रज्ञान उद्योगाची वाढ

(४) अर्थव्यवस्था व नियोजन, विकास विषयक अर्थशास्त्र आणि कृषी/१५

अ) समग्रलक्षी अर्थशास्त्र, विकास विषयक अर्थशास्त्र –

३१) समग्रलक्षी अर्थशास्त्र, महागाई – कारणे, परिणाम, नियंत्रण, उपाय
३२) सार्वजनिक वित्त – आर्थिक व वित्तीय धोरण, लेखापरीक्षण
३३) आंतरराष्ट्रीय व्यापार आणि आंतरराष्ट्रीय भांडवल
३४) वृद्धी आणि विकास – क्षेत्रीय वाढ, एसडीजी, पंचवार्षिक योजना व विकास कार्यक्रम
३५) गरिबी/ बेकारी – कारणे, स्वरुप, प्रकार, मोजमाप आणि अंदाज, गरिबी निर्मूलन कार्यक्रम, रोजगार निर्मिती कार्यक्रम
३६) विकास कार्यक्रम – सामाजिक सुरक्षा, शिक्षण, आरोग्य, महिला, मुले, ज्येष्ठ नागरिक, वंचित गटांच्या संदर्भात सर्वसमावेशकता

ब) भारतीय अर्थव्यवस्था आणि कृषी –

३७) भारतीय अर्थव्यवस्था, भारतीय अर्थव्यवस्थेची आव्हाने व आर्थिक सुधारणा
३८) भारतीय शेती व ग्रामीण विकास – उत्पादकता, सुधारणा, विविध घटकासाठी सवलती व अनुदाने
३९) सहकार – कृषी वित्त पुरवठा, विपणन, किंमती
४०) मौद्रिक व वित्तीय क्षेत्र – चलन पुरवठा, क्रेडिट आणि मॉनिटरी पॉलिसी
४१) सार्वजनिक वित्त व वित्तीय संस्था – महसूल, अर्थसंकल्प, सार्वजनिक खर्च

४२) उद्योग व सेवा क्षेत्र
४३) पायाभूत सुविधा विकास
४४) भारताचा विदेशी व्यापार – आकारमान, दिशा आणि रचना
४५) महाराष्ट्राची अर्थव्यवस्था

(५) भारतीय राज्यव्यवस्था/१५

✻ भारतीय संघराज्य व्यवस्था, भारतीय राज्यघटना, स्थानिक स्वराज्य व्यवस्था, कार्यकारी मंडळ, न्यायमंडळ, विधीमंडळ–

अ) भारतीय राज्यघटना –

४६) घटना कशी तयार झाली – संविधान सभा, स्रोत, समित्या, चिन्हे
४७) घटनेच्या प्रस्तावनेमागची भूमिका व तत्त्वे, निधर्मी राज्य, ठळक वैशिष्ट्ये
४८) संविधानातील महत्त्वाची कलमे – परिशिष्टे, घटनादुरुस्ती
४९) मूलभूत हक्क व कर्तव्ये
५०) राज्यधोरणाची मार्गदर्शक तत्त्वे – शिक्षण, युनिफॉर्म सिव्हील कोड
५१) संविधानात्मक आयोग आणि मंडळे

ब) भारतीय संघराज्य व्यवस्था –

५२) केंद्र व राज्य संबंध – नवीन राज्ये

क) कार्यकारी मंडळ, न्यायमंडळ, विधीमंडळ –

५३) स्वतंत्र न्यायपालिका
५४) राज्यपाल, मुख्यमंत्री व मंत्रिमंडळ – भूमिका, अधिकार व कार्य
५५) राज्य विधीमंडळ – विधानसभा, विधानपरिषद व त्यांचे सदस्य, अधिकार, कार्य व भूमिका, विधी समित्या
५६) केंद्रीय विधीमंडळ – लोकसभा व राज्यसभा
५७) केंद्रीय कार्यकारी मंडळ – राष्ट्रपती, उपराष्ट्रपती व पंतप्रधान

ड) स्थानिक स्वराज्य व्यवस्था –

५८) पंचायत राजची उत्क्रांती – कायदे, समित्या, घटनादुरुस्ती
५९) ग्रामपंचायत, तालुका पंचायत, जिल्हा परिषद – रचना व कार्ये
६०) जिल्हा व नागरी प्रशासन – रचना व कार्ये

(६) माहिती अधिकार अधिनियम, २००५ /५

६१) माहिती अधिकार कायद्याची उत्त्क्रांती, सुधारणा व इतर बाबी
६२) माहिती अधिकार कायद्यातील महत्त्वाची कलमे
६३) माहिती अधिकार कायद्याशी संबंधित यंत्रणा व अधिकारी
६४) माहिती अधिकार कायद्यानुसारची कारवाई व शिक्षेची तरतूद
६५) माहिती अधिकार कायद्यातील त्रुटी व दुरुस्त्या, अपील

(७) महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क, २०१५/५

६६) लोकसेवा हक्क कायद्याची उत्त्क्रांती, सुधारणा व इतर बाबी
६७) लोकसेवा हक्क कायद्यातील महत्त्वाची कलमे
६८) लोकसेवा हक्क कायद्याशी संबंधित यंत्रणा व अधिकारी
६९) लोकसेवा हक्क कायद्यानुसारची कारवाई व शिक्षेची तरतूद
७०) लोकसेवा हक्क कायद्यातील त्रुटी व दुरुस्त्या, अपील

(८) चालू घडामोडी – जागतिक तसेच महाराष्ट्रासह भारतातील /१०

७१) जागतिक राजकीय घटना – संघटना, आंतरराष्ट्रीय संबंध, मानवी हक्क विषयक घटना, संरक्षणविषयक घटना
७२) राष्ट्रीय राजकीय घटना – निवडणुका, प्रशासन, न्यायालयीन निकाल, आयोग, कायदे व घटनादुरुस्त्या, आंदोलने
७३) आर्थिक व वित्तीय घटना – विदेशी व्यापार, अर्थसंकल्प व सार्वजनिक वित्त, बँकिंग व व वित्त, दारिद्र्य व बेकारी
७४) वैज्ञानिक घटना – आण्विक प्रकल्प,आयसीटी, अवकाशविज्ञान, वैज्ञानिक संस्था व संशोधक, जैवतंत्रज्ञान, रोगविज्ञान
७५) सामाजिक व शैक्षणिक घटना – सामाजिक सुरक्षेचे उपक्रम व पुढाकार, शैक्षणिक व आरोग्य क्षेत्रातील घटना
७६) भौगोलिक व पर्यावरणविषयक घटना – प्रकाशझोतातील स्थळे, राजकीय भूगोल, पर्यावरण परिषदा, कायदे, आपत्तीव्यवस्थापन
७७) सांस्कृतिक व साहित्यिकघटना – संगीत व नृत्य, चित्रपट, यात्रा, संस्था व स्मारके, पुस्तके व लेखक, साहित्य संमेलन
७८) क्रीडाविषयक घटना व सामान्यज्ञान – क्रीडा स्पर्धा, खेळाडूंची कामगिरी, महत्त्वाचे दिवस, सर्वप्रथम, सर्वात मोठे/छोटे
७९) नेमणुका, नियुक्ती व प्रकाशझोतातील व्यक्ती
८०) पारितोषिक, पुरस्कार व बहुमान

(९) सामान्य बुद्धिमापन व आकलन /१०

८१) विधाने आणि युक्तिवाद, गृहितके, निष्कर्ष
८२) परिच्छेदांवरुन निष्कर्ष, परिस्थिती आणि प्रतिसाद, विधान आणि कृतीचा मार्ग
८३) निर्णय घेणे, समस्या सोडवणे, प्रतिपादन–कारण, कूट माहितीवरील प्रश्न
८४) डेटा सफिसिएन्सी, विधानाच्या सत्यतेची पडताळणी
८५) नातेसंबंध, विश्लेषण
८६) बैठक, क्रम व मांडणी व्यवस्था, मानांकन चाचणी
८७) गणितीय तर्क, मशीन इनपुट व चिन्हे
८८) सांकेतिक भाषा, साम्य, तुलना, वर्गीकरण
८९) संख्या आणि वर्णमालिका
९०) आकृत्या व घनावरील प्रश्न, वेन आकृत्या

(१०) अंकगणित आणि सांख्यिकी /१०

९१) संख्याप्रणाली – लसावि, मसावि, वर्गमूळ आणि घनमूळ
९२) बेरीज, वजाबाकी, गुणाकार, भागाकार, दशांश अपूर्णांक
९३) टक्केवारी, भागीदारी, गुणोत्तर आणि प्रमाण, मिश्रण, साखळी नियम
९४) वेळ व अंतर, रेल्वे, बोट व जलप्रवाह
९५) काळ व काम
९६) नफा आणि तोटा, विक्री आणि खरेदी
९७) साधे व चक्रवाढ व्याज
९८) दिशानिर्देश, घड्याळ, कॅलेंडर, वय
९९) संभाव्यता, क्रमचय, सरासरी
१००) आलेख, तक्ते, भूमिती

महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा मुख्य परीक्षा (गट ब)/(गट क) २०२३

पेपर क्रमांक – २ : सामान्य क्षमता चाचणी

(५) भारतीय राज्यव्यवस्था

✻ **भारतीय राज्यघटना, भारतीय संघराज्य व्यवस्था, कार्यकारी मंडळ, न्यायमंडळ, विधीमंडळ, स्थानिक स्वराज्य व्यवस्था**

अ) भारतीय राज्यघटना –

१) घटना कशी तयार झाली – संविधान सभा, स्त्रोत, समित्या, चिन्हे
२) घटनेच्या प्रस्तावनेमागची भूमिका व तत्त्वे, निधर्मी राज्य, ठळक वैशिष्ट्ये
३) संविधानातील महत्त्वाची कलमे – परिशिष्टे, घटनादुरुस्ती
४) मूलभूत हक्क व कर्तव्ये
५) राज्यधोरणाची मार्गदर्शक तत्त्वे – शिक्षण, युनिफॉर्म सिव्हील कोड
६) संविधानात्मक आयोग आणि मंडळे

ब) भारतीय संघराज्य व्यवस्था –

७) केंद्र व राज्य संबंध – नवीन राज्ये

क) कार्यकारी मंडळ, न्यायमंडळ, विधीमंडळ –

८) स्वतंत्र न्यायपालिका
९) राज्यपाल, मुख्यमंत्री व मंत्रिमंडळ – भूमिका, अधिकार व कार्य
१०) राज्य विधीमंडळ – विधानसभा, विधानपरिषद व त्यांचे सदस्य, अधिकार, कार्य व भूमिका, विधी समित्या
११) केंद्रीय विधीमंडळ – लोकसभा व राज्यसभा
१२) केंद्रीय कार्यकारी मंडळ – राष्ट्रपती, उपराष्ट्रपती व पंतप्रधान

ड) स्थानिक स्वराज्य व्यवस्था –

१३) पंचायत राजची उत्क्रांती – कायदे, समित्या, घटनादुरुस्ती
१४) ग्रामपंचायत, तालुका पंचायत, जिल्हा परिषद – रचना व कार्ये
१५) जिल्हा व नागरी प्रशासन – रचना व कार्ये

(१) घटना कशी तयार झाली – संविधान सभा, स्त्रोत, समित्या, चिन्हे

१) माँटेग्यू चेल्म्सफोर्ड या नावाने ओळखला जाणारा भारतीय घटनात्मक सुधारणाविषयक अहवाल .... मध्ये प्रसिद्ध करण्यात आला.

१) जून १९१८ २) ऑगस्ट १९१८ ३) जुलै १९१८ ४) ऑक्टोबर १९१८

1) The report on Indian Constitutional Reforms known as the Montague-Chelmsford, was published in ....

1) June 1918 2) August 1918 3) July 1918 4) October 1918

२) संविधान परिषदेच्या सल्लागार शाखेने भारतीय राज्यघटनेचा पहिला मसुदा .... मध्ये तयार केला.

१) जानेवारी १९४७ २) मार्च १९४७ ३) सप्टेंबर १९४७ ४) ऑक्टोबर १९४७

2) The first draft of the Constitution of India was prepared in .... by the Advisory Branch of the Constituent Assembly.

1) January, 1947 2) March, 1947 3) September, 1947 4) October, 1947

३) अचूक जोड्या लावा.

I) थॉमस हॉब्ज — अ) अँग्लो-ऑस्ट्रियन तत्त्वज्ञ

II) फ्रेडरिक हायक — ब) फ्रेंच राज्यक्रांतीचा जनक

III) रॉबर्त नोझिक — क) ब्रिटिश तत्त्वज्ञ

IV) रुसो — ड) अमेरिकन तत्त्वज्ञ

पर्यायी उत्तरे :

१) I–ब, II–अ, III–ड, IV–क २) I–क, II–अ, III–ड, IV–ब

३) I–ड, II–क, III–ब, IV–अ ४) I–ड, II–अ, III–ब, IV–क

3) Match the correct pairs.

I) Thomas Hobbes — A) Anglo-Austrian Philosopher

I) Friedric Hayek — B) Father of French Revolution

III) Robert Nozick — C) British Philosopher

IV) Rousseau — D) American Philosopher

Answer Options :

1) I-B, II-A, III-D, IV-C 2) I-C, II-A, I-D, IV-B

3) I-D, II-C, II-B, IV-A 4) I-D, I-A, II-B, IV-C

४) भारताच्या संविधान परिषदेच्या कार्याविषयीच्या समितीचे अध्यक्ष कोण होते ?

१) डॉ. राजेंद्र प्रसाद २) डॉ. बी. आर. आंबेडकर

३) जवाहरलाल नेहरू ४) ग.वा. मावळणकर

4) Who among the following headed the Committee on the functions of the Constituent Assembly of India ?

1) Dr. Rajendra Prasad 2) Dr. B. R. Ambedkar

3) Jawaharlal Nehru 4) G. V. Mavalankar

५) घटना परिषदेमध्ये विस्तृत चर्चा होऊन पुढील तरतुदीचा समावेश करण्यात आला. खालीलपैकी कोणत्या अनुच्छेदांचा त्यात समावेश होत नाही?

I) अनुच्छेद ५१ अ नुसार मूलभूत कर्तव्य
II) अनुच्छेद ३६८ नुसार घटनादुरुस्ती
III) अनुच्छेद ३५२ नुसार राष्ट्रीय आणीबाणी
IV) अनुच्छेद १२३ नुसार वटहुकूम

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त I बरोबर
२) फक्त II बरोबर
३) वरील सर्व बरोबर
४) वरीलपैकी कोणतेही बरोबर नाही

5) After the extensive discussion in the Constituent Assembly, the following provisions was/were included. Which Article does not include ?

I) Fundamental duties under Art. 51A
II) Constitutional Amendment under Art. 368
III) National emergency under Art. 352
IV) Ordinance under Art. 123

Answer Options :

1) Only I correct
2) Only II correct
3) All of the above are correct
4) None of the above are correct

६) भारतीय संविधानात स्वीकार केल्या संदर्भात खालीलपैकी योग्य जोडी/जोड्या कोणती/कोणत्या आहे/आहेत?

अ) अमेरिका – उपराष्ट्रपती पद
ब) कॅनडा – केंद्र सरकारसाठी मयुनियनफ ही संज्ञा
क) दक्षिण आफ्रिका – राज्यसभा निवडणूक पद्धती
ड) आयर्लंड – राष्ट्रपतींकडून राज्यसभेत विशिष्ट क्षेत्रातील विशेष कामगिरी केलेल्या सदस्यांची नामनिर्देशन पद्धती

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त अ २) अ आणि क ३) अ, ब आणि ड ४) अ, ब, क आणि ड

6) Which of the following is/are correct pair/s with regard to acceptance in the Indian Constitution?

A) America — Post of Vice President
B) Canada — The concept of 'Union' for the Central Government
C) South Africa — Election method of Rajya Sabha
D) Ireland — Nomination method of the members of the Rajya Sabha by the President who have done special work in specific area

Answer Options :

1) Only A 2) A and C 3) A, B and D 4) A, B, C and D

७) भारताच्या संविधानामध्ये ऑस्ट्रेलियन संविधानामधून कोणती वैशिष्ट्ये/तत्त्वे घेण्यात आली आहेत?

a) समवर्ती सूची
b) सर्वोच्च न्यायालयाचे सल्लागार अधिकार क्षेत्र
c) व्यापार, वाणिज्य व परस्पर संबंधाचे स्वातंत्र्य
d) संसदीय विशेषाधिकार

पर्यायी उत्तरे :

१) (a) आणि (c) फक्त २) (b) आणि (d) फक्त ३) (a), (b) आणि (c) फक्त ४) (a), (b) आणि (d) फक्त

7) Which were the features borrowed from Australian Constitution to Constitution of India ?

a) Concurrent list
b) Advisory jurisdiction of the Supreme Court
c) Freedom of trade, commerce and interrelation
d) Parliamentary privileges

Answer options :

1) Only (a) and (c) 2) Only (b) and (d) 3) Only (a), (b) and (c) 4) Only (a), (b) and (d)

(२) घटनेच्या प्रस्तावना– भूमिका व तत्त्वे, निधर्मी राज्य, ठळक वैशिष्ट्ये

१) भारताच्या संविधानात परिभाषित केल्याप्रमाणे, केंद्र सरकारच्या किंवा राज्य किंवा केंद्रशासित प्रदेशाच्या अखत्यारीतील सामाजिक आणि शैक्षणिकदृष्ट्या मागास वर्गाची तरतूद .... या कलमानुसार आहे.
१) कलम ३४२ – A २) कलम ३४४ B ३) कलम ३४५ B ४) कलम २३३ A

1) As defined under the Coustitution of India, "socially and educationally backward classes as are so deemed under .... for the purposes of the central Government or the State or Union territory, as the case may be.
1) Article 342 A 2) Article 344 B 3) Article 345 B 4) Article 233 A

२) जोड्या लावा : (भारतीय संविधानाच्या उद्देशपत्रिकेबाबत विधान)

'A'	'B'
a) एन. ए. पालखीवाला	i) संविधानाचा आत्मा
b) पंडीत ठाकुर दास भार्गव	ii) संविधानाचे ओळखपत्र
c) के. एम. मुन्शी	iii) अमेरिकन स्वातंत्र्याच्या जाहिरनाम्याशी साधर्म्य
d) एम. हिदायतुल्लाह	iv) सार्वभौम लोकतंत्रात्मक प्रजासत्ताकाची कुंडली

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
1)	(ii)	(iii)	(i)	(iv)
2)	(i)	(iv)	(ii)	(iii)
3)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
4)	(ii)	(i)	(iv)	(iii)

2) Match the pairs : (Statement about Preamble of Constitution of India)

'A'	'B'
a) N. A. Palkhivala	i) Soul of the Constitution
b) Pandit Thakur Das Bhargava	ii) Identity Card of the Constitution
c) K. M. Munshi	iii) Resemble to Declaration of Independence of USA
d) M. Hidaytullah	iv) Horoscope of our Sovereign Democratic Republic

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
1)	(ii)	(iii)	(i)	(iv)
2)	(i)	(iv)	(ii)	(iii)
3)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
4)	(ii)	(i)	(iv)	(iii)

३) भारतातील धर्मनिपेक्षते विषयीचे खालीलपैकी कोणते विधान **चुकीचे** आहे?
१) धर्मनिरपेक्षतेचा अर्ज असा नाही की राज्याचा धर्माच्या प्रति शत्रूभाव आहे, तिचा अर्थ असा आहे की राज्याने विविध धर्मांच्या संदर्भात तटस्थ रहायला हवे.
२) प्रत्येक धार्मिक संप्रदायास अथवा संघटनेस कोणती कर्मकांडे अथवा उत्सव त्यांच्या धर्मांच्या तत्त्वांनुसार आवश्यक आहेत हे ठरविण्याची पूर्ण स्वायत्तता आहे.
३) कोणतेही विशिष्ट कर्मकांड अथवा पूजाअर्चा त्या धर्माच्या तत्त्वांनुसार आवश्यक आहे अथवा नाही हे ठरविण्याचा अधिकार न्यायलयास नाही.
४) वरलपैकी एकही नाही

3) Which one of the following statements about Indian Secularism is incorrect ?
1) Secularism does not mean that the state should be hostile to religion but that it should be neutral as between the different religions.
2) Each religious denomination or organisation enjoys complete autonomy in the matter of deciding as to what rites and ceremonies are essential according to the tenets of its religion.
3) The court has no right to determine whether a particular rite or observance is regarded as essential by the tenets of a particular religion.
4) None of the above

४) चमकदार गुलाबी ते फिकट लॅव्हेंडर रंगाची फुले असलेले पानझडी झाड, ज्याला मराठीत .... या नावाने ओळखले जाते ते महाराष्ट्राचे राज्य फूल म्हणून ओळखले जाते.
१) अशोक २) ताम्हण ३) कमला ४) चांदैनी गोंडा

4) The deciduous tree with bright pink to light lavender colour flowers, known as .... in Marathi is recognized as the State Flower of Maharashtra.
1) Ashoka 2) Tamhan 3) Kamala 4) Chandaini Gonda

५) खालील पर्यायापैकी कोणते विधान सत्य नाही ?
१) सामाजिकदृष्ट्या मागासलेल्या घटकांमध्ये शिक्षणाच्या वाढत्या प्रमाणामुळे सामाजिक समता निर्माण होण्यास मदत होईल.
२) भेदभाव विरहीत समाज हे शाश्वत विकासाचे तत्त्व नाही.
३) भारतीय राज्यघटनेतील तरतूद आणि शासन धोरण यामुळे जातीच भेदभाव कमी होण्यास मदत होते.
४) लोकशाहीचे आधारभूत तत्त्व जातिव्यवस्थेच्या विरुद्ध आहे.

5) Which of the following statements is not true ?
1) Increased level of education among the socially backward sections helps to bring the social equality
2) A society without discrimination is not a principle of sustainable development
3) Provisions in the Indian Constitution and government policies help to reduce caste discrimination
4) The basic principle of democracy is against caste system

६) खालीलपैकी कोणते विधान बरोबर आहे ?
अ) सामाजिक विषमता नसणे हे भारताच्या विकासाचे लक्षण आहे.
ब) सामाजिक विषमता कमी करण्यास मागास घटकांमध्ये झालेला शैक्षणिक विकास महत्त्वाचा ठरत नाही.
क) भारतीय समाज हा वर्ग व जाती यांच्या सीमारेषांवर उभा आहे, त्यामुळे भारतीय समाजात जातीय व्यवस्थेचे पूर्णपणे उच्चाटन झाले नाही.

पर्यायी उत्तरे :
१) अ, ब, क २) अ, ब ३) अ, क ४) वरीलपैकी कोणतेही नाही

6) Which of the following statements is correct ?
A) Absence of social inequality is a sign of development of India.
B) Educational development among backward elements is not important to hs reduce social disparity.
C) Indian society stands on the boundaries of class and caste, so the caste system has not been completely abolished in Indian society.

Answer Options :
1) A,B,C 2) A ,B 3) A, C 4) None of the above

७) जातिव्यवस्था अस्तित्वात असण्यासाठी खालीलपैकी कोणते विधान सत्य नाही ?

१) जन्माच्या आधारावर असणारी सामाजिक प्रतिष्ठा

२) जन्माऐवजी कर्तृत्व हा जातिव्यवस्थेसाठी महत्त्वाचा विषय आहे.

३) सामाजिक, राजकीय आणि आर्थिक अधिकारांच्या बाबतीत असणारा पक्षपात

४) व्यवसाय निवडीचे स्वातंत्र्य नसणे.

7) Which of the following statement is not true for existence of caste system ?

1) Social status based on birth

2) Doership is an important issue for caste system instead of birth

3) Favoritism towards socio-political and economic authorities

4) Lack of freedom of choice of occupation

८) खालील विधानांचा विचार करा :

अ) डेव्हिसच्या मते कोणत्याही सामाजिक स्थानाची प्रतिष्ठा त्या स्थानास लावून दिलेल्या व्यवसायाच्या महत्त्वावर अवलंबून असते.

ब) व्यवसायाची निवड करताना त्या व्यवसायातून होणारी अर्थ प्राप्ती आणि व्यवसायाने मिळणारी सामाजिक प्रतिष्ठा याचा विचार व्यक्ती करत असतो.

पर्यायी उत्तरे :

१) वरीलपैकी दोन्ही विधाने सत्य असून अ विधानाचे ब कारण आहे.

२) वरीलपैकी दोन्ही विधाने सत्य असून अ विधानाचे ब कारण नाही.

३) विधान अ बरोबर, ब चूक   ४) विधान अ चूक, ब बरोबर

8) Consider the following statements :

A) According to Davies, the prestige of any social position depends on the importance of the business assigned to that position.

B) While choosing a business, a person thinks about the financial gain from that business and the social prestige gained by the business.

Answer Options :

1) Both of the above statements are true and B is the reason for statement A

2) Both of the above statements are true and B is not the reason for statement A

3) Statement A is correct, B is false   4) Statement A is false, B is correct

९) खालील कोणते विधान सत्य आहे ?

अ) व्यवसाय निवडीच्या स्वातंत्र्यामुळे जाती–जातीमधील भेदभाव कमी होण्यास मदत होते.

ब) व्यवसाय निवडण्याच्या उदारमतवादी धोरणाचा विकास शिक्षणाचा प्रसार आणि सामाजिक – आर्थिक मागासलेल्या घटकांना मिळणाऱ्या सवलतींमुळे होत आहे.

क) सामाजिक आणि धार्मिक प्रतिष्ठा ही व्यवसाय निवडीवर कोणताही प्रभाव टाकत नाही.

पर्यायी उत्तरे :

१) अ, क   २) ब, क   ३) अ, ब   ४) वरील सर्व

9) Which of the following statements is true ?

A) Freedom of choice of occupation helps in reducing caste discrimination.

B) Development of the liberal policy of choosing occupations is due to the spread of education and concessions to the socio-economically backward sections.

C. Social and religious prestige has no influence on career choice.

Answer Options :

1) A, C   2) B, C   3) A, B   4) All of the above

(३) संविधानातील महत्त्वाची कलमे – परिशिष्टे, घटनादुरुस्ती, कायदे

१) भारतीय संसदेने खालीलपैकी कोणत्या वर्षी वस्तूंचे भौगोलिक संकेत (नोंदणी आणि संरक्षण) कायदा लागू केला?

१) १९९९   २) २०००   ३) २००१   ४) २००२

1) In which of the following years was the Geographical Indication of Goods (Registration and Protection) Act enacted by the Parliament of India ?

1) 1999   2) 2000   3) 2001   4) 2002

२) योग्य जोड्या जुळवा :

अ) भाग – I	i) मूलभूत हक्क
ब) भाग – III	ii) पंचायत राज
क) भाग – IX	iii) नागरिकत्व
ड) भाग – II	iv) संघराज्य व त्याचे कार्यक्षेत्र

पर्यायी उत्तरे :

	अ	ब	क	ड
१)	iv	ii	iii	i
२)	iii	i	ii	iv
३)	ii	iii	i	iv
४)	iv	i	ii	iii

2) Match the pairs correctly.

A) Part -I	i) Fundamental Rights
B) Part-III	ii) Panchayat Raj
C) Part-IX	iii) Citizenship
D) Part-II	iv) The Union and its territory

Answer Options :

	A	B	C	D
1)	iv	ii	iii	i
2)	iii	i	ii	iv
3)	ii	iii	i	iv
4)	iv	i	ii	iii

३) निवडणूक आयोगाची कर्तव्ये स्पष्ट करण्यासाठी कोणत्या कलमात सुधारणा करण्यात आली ?

१) कलम – ३२४ भाग – १०   २) कलम – ३२४ भाग – १५

३) कलम – ३०० भाग – ९   ४) कलम – २९८ कलम – ६

3) Which article was amended to clarify duties of the Election Commission ?

1) Article - 324 Part — 10   2) Article - 324 part — 15

3) Article - 300 Part — 9   4) Article - 298 Part — 6

४) खालीलपैकी कोण सरकारिया आयोगाचे सदस्य नव्हते ?

१) श्री. बी. शिवरामन   २) डॉ. ए. आर. सेन   ३) रामा सुब्रमण्यम   *४) यापैकी नाही*

4) Who among the following was not a member of Sarkaria Commission ?

1) Shri B. Sivaraman   2) Dr. S. R. Sen   3) Rama Subramaniam   *4) None of these*

५) अचूक जोड्या लावा.

अ) ६१ वी घटनादुरुस्ती	१) राज्य लोक सेवा आयोगातील सदस्यांचे सेवा निवृत्तीचे वय ६० वरून ६२ वर्षे
ब) ४४ वी घटनादुरुस्ती	२) त्रिस्तरीय पंचायत राज व्यवस्था
क) ४१ वी घटनादुरुस्ती	३) मतदाराचे वय २१ वरून १८ वर्षे केले.
ड) ७३ वी घटनादुरुस्ती	४) राष्ट्रपती, उपराष्ट्रपती आणि पंतप्रधान यांच्या निवडणुकीविषयी वाद सर्वोच्च व उच्च न्यायालयात

पर्यायी उत्तरे :

१) अ–४, ब–३, क–१, ड–२
२) अ–३, ब–४, क–१, ड–२
३) अ–२, ब–१, क–४, ड–३
४) अ–४, ब–१, क–३, ड–२

5) Match the pairs correctly.

A) 61 Constitutional Amendment	1) Retirement age of Members of State Public Service Commission increased from 60 to 62 years.
B) 44 Constitutional Amendment	2) Three tier Panchayat Raj System
C) 41 Constitutional Amendment	3) Voter age changed from 21 to 18 years
D) 73 Constitutional Amendment	4) Constoversy in sSupreme Court and High Court regarding election of President, Vice President and Prime Minister

Answer Options :

1) A-4, B-3, C-1, D-2
2) A-3, B-4, C-1, D-2
3) A-2, B-1, C-4, D-3
4) A-4, B-1, C-3, D-2

६) वन्यजीव संरक्षण कायदा, १९७२ च्या कलम ५अ अंतर्गत प्रदान केल्यानुसार राष्ट्रीय वन्यजीव मंडळाचे अध्यक्ष कोण असतील?

१) पर्यावरण मंत्री
२) राष्ट्रीय हरित न्यायाधिकरणाचे प्रमुख
३) पंतप्रधान
४) मंत्री – वन आणि वन्यजीव प्रभारी

6) Who will be the chairman of the National Board for Wild Life as provided under section 5A of the Wild Life Protection Act, 1972?

1) Environment minister
2) head of national green tribunal
3) Prime minister
4) Minister in - charge of Forests and Wildlife

७) वन्यजीव संरक्षण कायदा, १९७२ अंतर्गत परिभाषित केल्यानुसार संरक्षित क्षेत्र मध्ये खालील वगळता सर्व समाविष्ट आहेत:

१) राष्ट्रीय उद्यान
२) अभयारण्य
३) समुदाय राखीव
४) जैव राखीव

7) "Protected area" as defined under Wildlife Protection Act, 1972, includes all off the following except:

1) National Park
2) Sanctuary
3) Community reserve
4) Bio reserve

८) मोटार वाहन दुरुस्ती कायदा, २०१५ नुसार काही वाहनांसाठी शिकाऊ परवाना देण्यावरील निर्बंध खालील गोष्टींवर लागू होत नाहीत:

१) सरकारी वाहने
२) ई कार्ट आणि ई रिक्षा
३) दुचाकी
४) तीनचाकी

8) As provide by Motor Vehicle Amendment Act, 2015 restrictions on the granting of learner's licenses for certain vehicles is not applicable to :

1) Government vehicles
2) E cart and E rikshaw
3) Two whellers
4) Three wheelers

९) मोटार वाहन किंवा मोटार वाहनांच्या वापरामुळे उद्भवलेल्या अपघातामुळे एखाद्या व्यक्तीचा मृत्यू किंवा कायमचे अपंगत्व आल्यास, वाहनाचा मालक खालीलपैकी कोणत्यासाठी जबाबदार असेल?

१) मोटार वाहन कायदा, १९८८ च्या तरतुदींनुसार अशा मृत्यू किंवा अपंगत्वाच्या संदर्भात भरपाई देणे

२) भारतीय दंड संहिता १८६० च्या तरतुदींनुसार अशा मृत्यू किंवा अपंगत्वाच्या संदर्भात भरपाई देणे

३) भारतीय दंड संहिता १८६० अंतर्गत शिक्षेसाठी

४) फौजदारी प्रक्रिया संहिता १९७३ अंतर्गत खटला चालवण्यासाठी

9) Where death or permanent disablement of any person has resulted from an accident arising out of the use of a motor vehicle or motor vehicles, the owner of the vehicleshall be liable for which of the following?

1) To pay compensation in respect of such death or disablement in accordance with the provisions of the Motor Vehicles Act, 1988

2) To pay compensation in respect of such death or disablement in accordance with the provisions Indian Penal Code 1860

3) For punishment under Indian Penal Code 1860

4) For prosecution under Criminal Procedure Code 1973

१०) भारतीय करार कायदा, १८७२ अंतर्गत प्रदान केल्यानुसार प्रस्तावाचे संप्रेषण पूर्ण केव्हा होते?

१) जेव्हा संवाद साधला जातो

२) ज्या व्यक्तीला ते बनवले जाते त्याचे ज्ञान होते तेव्हा.

३) जेव्हा ते ज्या व्यक्तीला बनवले जाते त्याच्याकडे पाठवले जाते.

४) जेव्हा ते ज्या व्यक्तीला बनवले जाते त्याला समजते.

10) When the communication of a proposal is complete as provided under the Indian Contract Act, 1872?

1) When it is communicated

2) When it comes to the knowledge of the person to whom it is made.

3) When it is sent to the person to whome it is made.

4) When it is understood by the person to whome it is made.

११) भारतीय वन अधिनियम, १९२७ अंतर्गत जंगले राखीव ठेवण्याचा अधिकार कोणाला आहे?

१) राज्य सरकार २) केंद्र सरकार ३) राज्य विधानमंडळ ४) केंद्रीय संसद

11) Under the Indian Forest Act, 1927 Who has the Power to reserve forests?

1) State govt 2) Central govt 3) State legislature 4) Union parliament

१२) ४२ व्या घटनादुरुस्ती कायदा, १९७६ द्वारे खालीलपैकी कोणते मार्गदर्शक तत्त्व भारतीय संविधानामध्ये जोडण्यात आले नाही?

१) मुलांच्या निरोगी विकासाच्या संधी सुरक्षित करणे.

२) पर्यावरणाचे रक्षण आणि सुधारणा करणे आणि जंगल व वन्यजीवांचे संरक्षण करणे.

३) समान न्यायाचा प्रचार करणे आणि गरीबांना मोफत कायदेशीर मदत उपलब्ध करून देणे.

४) राज्याच्या सार्वजनिक सेवांमध्ये न्यायपालिकेला कार्यकारी मंडळापासून वेगळे करणे.

12) Which of the following Directive Principles is nof added by 42nd Constitutional Amendment Act, 1976 to the Constitution of India ?

1) To secure opportunities of healthy development of children.

2) To protect and improve the environment and to safeguard forests and wildlife.

3) To promote equal justice and to provide free legal aid to the poor.

4) To separate the judiciary from the executive in the public services of the state.

१३) ४२ व्या घटनादुरुस्तीने (१९७६) भारतीय राज्यघटनेच्या सरनाम्यात कोणते शब्द समाविष्ट करण्यात आले?

१) समाजवादी आणि धर्मनिरपेक्ष २) समाजवादी आणि लोकशाही

३) सार्वभौम आणि समाजवादी ४) लोकशाही आणि गणराज्य

13) Which words were incorporated in the preamble of the Indian Constitution through 42nd Amendment (1976)?

1) Socialist and Secular 2) Socialist and Democratic

2) Sovereign and Socialist 4) Democratic and Republic

१४) पाचव्या अनुसूचीमधील अनुसूचित जनजाती यांच्या प्रशासनासंबंधी राज्यघटनेतील तरतुदी ....

१) राज्यपाल बदलू शकतात

२) राष्ट्रपती बदलू शकतात

३) विशेष बहुमताने घटनादुरुस्ती करून संसद बदलू शकतो

४) सामान्य कायदा करून संसद बदलू शकते

14) Provisions of the Constitution relating to the administration of Scheduled Areas and Scheduled Tribes in Schedule -V

1) may be altered by the Governor

2) may be altered by the President

3) may be altered by the Parliament by Constitutional Amendment requiring special majority

4) may be altered by the Parliament by ordinary legislation

१५) समवर्ती सूचीमध्ये खालीलपैकी कशाचा समावेश आहे ?

अ) करारनामे ब) जंगले क) जकात ड) दिवाळखोरी आणि नादारी

पर्यायी उत्तरे :

१) ब आणि क २) फक्त अ ३) फक्त क ४) फक्त ड

15) Which of the following is not included in the Concurrent List ?

a) Contracts b) Forests c) Tolls d) Bankruptcy and insolvency

Answer Options :

1) b and e 2) only a 3) only c 4) only d

१६) व्यक्तीचे भारतीय नागरिकत्व संपुष्टात येते जर –

अ) व्यक्तीने स्वेच्छेने अन्य देशाचे नागरिकत्व स्वीकारले तर.

ब) व्यक्तीस नोंदणीद्वारे नागरिकत्व मिळाल्यावर पाच वर्षांच्या कालावधीत त्यास १८ महिन्यांचा कारावास झाला असेल तर.

क) फसवणूक/गैरप्रकार करून नगारिकत्व मिळवलेले आहे असे भारत सरकारचे समाधान झाले तर.

ड) व्यक्तीने भारतीय राज्यघटनेशी अनिष्ठा दाखविली असेल तर.

पर्यायी उत्तरे :

१) अ, ब आणि क २) अ, क आणि ड ३) ब आणि क ४) अ, ब, क आणि ड

16) Indian citizenship of a person can be terminated if ....

A) A person voluntary acquire the citizenship of some other country.

B) A person who has become a citizen through registration is sentenced to imprisonment for 18 months within five years of his registration.

C) The government of India is satisfied that citizenship was obtained by fraud.

D) A person has shown disloyalty to the Constitution of India.

Answer Options :

1) A, B and C 2) A, C and D 3) B and C 4) A, B, C and D

(४) मूलभूत हक्क व कर्तव्ये

१) भारतीय राज्यघटनेतील खालीलपैकी कोणत्या मूलभूत अधिकारात हेबियस कॉर्पसचे लेखन आढळते?
१) कलम १५ २) कलम १७ ३) कलम २१ ४) कलम १४

1) Writ of Habeas corpus is visualized in which of the following fundamental right under constitution of India?
1) Article 15 2) Article 17 3) Article 21 4) Article 14

२) भारतीय संविधानाच्या कोणत्या कलमाने भारतातील नागरिकांना जीवनाचा अधिकार बहाल केला आहे?
१) कलम २१ २) कलम ११ ३) कलम २३ ४) कलम २५

2) Which Article of Indian Constitution confers "Right to Life" to citizens of India ?
1) Article 21 2) Article 11 3) Article 23 4) Article 25

३) कोणती जोडी/ड्या अयोग्यरित्या जुळवलेली/ल्या आहे / त ?
अ) भेदभाव करण्यास मनाई – कलम १५
ब) संमेलनाचा हक्क – कलम १९
क) जीवित संरक्षणाचा अधिकार – कलम २०
ड) घटनात्मक उपायांचा अधिकार – कलम ३२
पर्यायी उत्तरे :
१) अ फक्त २) ब आणि क फक्त ३) क फक्त ४) ड फक्त

3) Which pair is/are incorrectly matched ?
a) Prohibition of discrimination — Article 15
b) Right to Association — Article 19
c) Right to Protection of Life - Article 20
d) Right to Constitutional Remedies - Article 32
Answer Options :
1) a only 2) b and c only 3) c only 4) d only

४) राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा कायदा, २०१३ अंतर्गत, पात्र प्राधान्य कुटुंबातील प्रत्येक व्यक्तीला अनुदानित किमतीवर किती अन्नधान्य मिळण्याचा अधिकार आहे?
१) २ किलो प्रति व्यक्ती प्रति महिना
२) दरमहा प्रति व्यक्ती ३ किलो
३) ५ किलो प्रति व्यक्ती प्रति महिना
४) १० किलो प्रति कुटुंब प्रति महिना

4) Under National Food Security Act, 2013, every person belonging to eligible priority households shall be entitled to receive how much food grains at subsidised prices ?
1) 2 kg per person per month
2) 3 kg per person per month
3) 5 kg per person per month
4) 10 kg per family per month

५) राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा कायदा, २०१३ संदर्भात खालील विधाने पहा
विधान I : कायद्याचे कलम १४ राज्य अन्न आयोगाच्या घटनेशी संबंधित आहे.
विधान II : राज्य अन्न आयोगाचा उद्देश या कायद्याच्या अंमलबजावणीचे परीक्षण आणि पुनरावलोकन करणे हा आहे.
पर्यायी उत्तरे :
१) विधान I बरोबर; II चुकीचे
२) विधान II बरोबर; मी चुकीचे आहे
३) दोन्ही विधाने बरोबर आहेत
४) दोन्ही विधाने चुकीची आहेत

5) Observe the following statements in respect of National Food Security Act, 2013
Statement I : Section 14 of the Act deals with Constitution of State Food Commission.
Statement II : The purpose of State Food Commission is to monitor and review the implementation of this Act.
Answer Options :
1) Statement I correct;II incorrect 2) Statement II correct; I incorrect
3) Both Statements are correct 4) Both Statements are incorrect

६) भारतीय राज्यघटनेच्या कलम ३१ सी मध्ये खालीलपैकी कशाची तरतूद आहे?
१) काही मूलभूत अधिकारांवर परिणाम करणारे कायदे वाचवणे
२) काही निर्देशात्मक तत्त्वांवर परिणाम करणारे कायद्यांचे जतन.
३) काही मूलभूत कर्तव्यांवर परिणाम करणारे कायद्यांची बचत
४) काही कायदे आणि नियमांचे प्रमाणीकरण.

6) Articles 31 C of the Constitution of India provides for which of the following?
1) Saving of laws giving effect to certain fundamental rights
2) Saving of laws giving effect to certain directive principles.
3) Saving of laws giving effect to certain fundamental duties
4) Validation of certain Acts and Regulations.

७) .... हा सर्वोच्च न्यायालय किंवा उच्च न्यायालयाने कोणत्याही घटनात्मक, वैधानिक किंवा गैर–वैधानिक एजन्सीला जारी केलेला न्यायिक आदेश आहे ज्याने या एजन्सींना त्यांच्या अधिकारक्षेत्राचा अतिरेक किंवा गैरवापर करण्यापासून किंवा नैसर्गिक न्यायाच्या तत्त्वांचे उल्लंघन करण्यापासून रोखण्यासाठी, किंवा देशाच्या कायद्याचे उल्लंघन करून.
१) Quo warranto २) Certiorari ३) Prohibition ४) Mandamum

7) .... is a judicial order issued by supreme court or a high court to any constitutional, statutory or non-statutory agency to prevent these agencies from continuing their proceedings in excess or abuse their jurisdiction, or in violation of the principles of natural justice, or in contravention of the law of the land.
1) Quo warranto 2) Certiorari 3) Prohibition 4) Mandamum

८) **योग्य** कथन/ने ओळखा :
a) मुलभूत अधिकारांच्या अंमलबजावणीसाठी योग्य कार्यपद्धतीने सर्वोच्च न्यायालयात जाण्याच्या अधिकाराची हमी आहे.
b) राष्ट्रीय आणीबाणीच्या काळात मुलभूत अधिकारांच्या अंमलबजावणीसाठी कोणत्याही न्यायालयात जाण्याचा अधिकार राष्ट्रपती रद्द/निलंबित करू शकतात.
पर्यायी उत्तरे :
१) (a) फक्त २) (b) फक्त ३) (a) आणि (b) फक्त ४) वरीलपैकी नाही

8) Select the correct statement/s :
a) The right to move the Supreme Court by appropriate proceedings for the enforcement of the fundamental rights is guaranteed.
b) The President can suspend the right to move any court for the enforcement of the fundamental rights during a National Emergency.
Answer options :
1) Only (a) 2) Only (b) 3) Both (a) and (b) 4) None of the above

९) मुलभूत अधिकारा अंतर्गत अपराध म्हणून वर्णन केलेल्या कृत्यांसाठी शिक्षेची तरतूद करण्यासाठी कायदे करण्याचा अधिकार संसदेला असेल. यामध्ये ...... यांचा समावेश आहे.

a) सार्वजनिक नोकऱ्यांमध्ये संधीची समानता
b) अस्पृश्यतेचे उच्चाटन
c) मानवी तस्करी व सक्तीचे श्रम यावर प्रतिबंध
d) अल्पसंख्याकांच्या हितांचे रक्षण

पर्यायी उत्तरे :

१) (a) आणि (d) फक्त
२) (c) आणि (d) फक्त
३) (a), (b) आणि (c) फक्त
४) (b) आणि (c) फक्त

9) Parliament shall have powers to make laws for prescribing punishment for those acts that are described to be offences under the fundamental rights. These includes ....

a) Equality of opportunity in public employment
b) Abolition of untouchability
c) Prohibition of traffic in human beings and forced labour
d) Protection of interests of minorities

Answer options :

1) Only (a) and (d)
2) Only (c) and (d)
3) Only (a), (b) and (c)
4) Only (b) and (c)

(५) राज्यधोरणाची मार्गदर्शक तत्त्वे – शिक्षण, युनिफॉर्म सिव्हील कोड

१) कारखाना कायदा १९४८ .... रोजी स्वतंत्र भारताच्या संविधान सभेने मंजूर केला.

१) २६ जानेवारी १९४८ २) २४ ऑक्टोबर १९४८ ३) २२ एप्रिल १९४९ ४) २८ ऑगस्ट १९४८

1) The Factories Act 1948 was passed by the Constituent Assembly of independent India on ....

1) 26 January 1948 2) 24 October 1948 3) 22 April 1949 4) 28 August 1948

२) कारखाना कायदा १९४८ .... रोजी लागू झाला.

१) १ एप्रिल १९४९ २) २४ ऑक्टोबर १९४८ ३) २२ एप्रिल १९४९ ४) २८ ऑगस्ट १९४८

2) The Factories Act 1948 came into force on ....

1) 1 April 1949 2) 24 October 1948 3) 22 April 1949 4) 28 August 1948

३) महाराष्ट्र कारखाना नियम १९६३ नुसार, सुरक्षा समितीचा कार्यकाळ ...... वर्षांचा असेल.

१) दोन २) तीन ३) चार ४) पाच

3) As per Maharashtra Factories Rules 1963, the tenure of the Safety Committee shall be ..... years.

1) two 2) three 3) four 4) five

४) कारखाना अधिनियम १९४८ नुसार, कोणत्याही प्रौढ कामगाराला कोणत्याही आठवड्यात .... तासांपेक्षा जास्त काळ कारखान्यात काम करण्याची आवश्यकता नाही.

१) ४६ २) ८४ ३) ४८ ४) ५६

4) As per Factories Act 1948, no adult worker shall be required or allowed to work in a factory for more than .... hours in any week.

1) 46 2) 84 3) 48 4) 56

५) कारखाना कायदा १९४८ नुसार, प्रत्येक कारखान्यात, ज्यामध्ये .... पेक्षा जास्त महिला कामगार सामान्यतः काम करतात, अशा महिलांच्या सहा वर्षांखालील मुलांच्या वापरासाठी योग्य खोली किंवा खोल्या उपलब्ध करून दिल्या जातील आणि त्यांची देखभाल केली जाईल.

१) १०० २) २०० ३) १० ४) ३०

5) As per Factories Act 1948, in every factory, wherein more than .... women workers are ordinarily employed, there shall be provided and maintained a suitable room or rooms for the use of children under the age of six years of such women.

1) 100 2) 200 3) 10 4) 30

६) कारखाना अधिनियम १९४८ नुसार, किशोरवयीन म्हणजे ज्याने आपले_ वर्ष पूर्ण केले आहे परंतु_ वर्ष पूर्ण केलेले नाही.

१) अठरावा; वीस प्रथम २) चौदावा; वीस प्रथम

३) पंधरावा; अठरावा ४) पंधरावा; वीस प्रथम

6) As per Factories Act 1948, "adolescent" means a person who has completed his .... year of age but has not completed his .... year.

1) eighteenth; twenty first 2) fourteenth; twenty first

3) fifteenth; eighteenth 4) fifteenth; twenty first

७) कारखाना अधिनियम १९४८ नुसार, कोणत्याही मुलाला कोणत्याही कारखान्यात रात्री आणि कोणत्याही दिवशी .... तासांपेक्षा जास्त वेळ कामावर ठेवता येणार नाही किंवा काम करण्याची परवानगी दिली जाणार नाही.

१) आठ २) साडेआठ ३) साडेचार ४) सोळा

7) As per Factories Act 1948, no child shall be employed or permitted to work, in any factory during the night and for more than .... hours on any day.

1) eight 2) eight and a half 3) four and a half 4) sixteen

८) मंत्र्यांनी राज्यपालांना दिलेला सल्ला खालीलपैकी कोणत्या द्वारे भारतीय राज्यघटनेने संरक्षित केला आहे का, असा प्रश्न आहे.

१) कोणत्याही तृतीय पक्षासमोर उघड केले जाऊ नये

२) कोणत्याही न्यायालयात चौकशी केली जाणार नाही.

३) न्यायालयासमोर पुरावा म्हणून हजर केले जाणार नाही.

४) संसदेत चर्चा करू नये

8) The question whether any, and if so what, advice was tendered by Ministers to the Governor is protected by the Constitution of Indian by which of the following?

1) Shall not be disclosed before any third party

2) Shall not be inquired into in any court.

3) Shall not be produced as evidence before court of law.

4) Shall not be debated in parliament

९) खालीलपैकी कोणत्या आधारावर राष्ट्रपती भारतीय राज्यघटनेच्या कलम १४३ अंतर्गत सर्वोच्च न्यायालयाचे मत मागू शकतात?

१) कायद्याचे प्रश्न निर्माण झाले २) कायदा आणि वस्तुस्थितीचा प्रश्न निर्माण झाला आहे

३) सार्वजनिक धोरणाचा मुद्दा ४) सार्वजनिक हिताचा प्रश्न

9) On which of the following grounds the President can seek opinion of Supreme court under Article 143 of the Constitution of India?
1) Issues of law arisen
2) Question of law & fact has arisen
3) Public policy issue
4) Question of public interest

१०) भारतीय राज्यघटनेतील मार्गदर्शक तत्त्वांच्या भारतीय राज्यघटनेच्या अनुच्छेदाच्या क्रमांकानुसार योग्य क्रम लावा.
अ) पर्यावरणाचे संरक्षण व सुधारणा
ब) जनतेचे राहणीमान व सार्वजनिक आरोग्य सुधारणे
क) अनुसूचित जाती, जमाती आणि दुर्बल घटकांच्या आर्थिक हितांचे रक्षण
ड) सर्व नागरिकांसाठी समान नागरी कायदा लागू करणे
पर्यायी उत्तरे :
१) अ, ब, क, ड
२) ड, अ, क, ब
३) ड, क, ब, अ
४) ब, क, ड, अ

10) Arrange in appropriate order as per Sr. No. of articles of Directive Principles of the State Policy given in the Constitution of India.
a) Protection and improvement of environment
b) Improving living status and public health.
c) Protection of economic interests of SC, ST and weaker section.
d) To implement uniform civil code for all the people.
Answer Options :
1) a, b, c, d
2) d, a, c, b
3) d, c, b a
4) b, c, d, a

११) व्यावसायिक सुरक्षा, आरोग्य आणि कामकाजाच्या परिस्थिती संहिता, २०२० नुसार, केंद्र सरकार, अधिसूचनेद्वारे, या संहितेद्वारे किंवा या अंतर्गत दिलेली कार्ये पार पाडण्यासाठी आणि केंद्र सरकारला सल्ला देण्यासाठी राष्ट्रीय व्यावसायिक सुरक्षा आणि आरोग्य सल्लागार मंडळाची स्थापना करेल आणि .... हे मंडळाचे पदसिद्ध अध्यक्ष असतील.
१) सचिव, कामगार आणि रोजगार मंत्रालय
२) कामगार मंत्री
३) महासंचालक, कारखाना सल्ला सेवा आणि कामगार संस्था, मुंबई
४) मुख्य स्फोटक नियंत्रक, नागपूर

11) As per, Occupational Safety, Health and Working Conditions Code, 2020, the Central Government shall, by notification, constitute the National Occupational Safety and Health Advisory Board to discharge the functions conferred on it by or under this code and to advise Central Government and .... shall be the Chairperson ex officio of the Board.
1) Secretary, Ministry of Labour and Employment
2) Labour Minister
3) Director General, Factory Advice Service and Labour Institutes, Mumbai
4) Chief Controller of Explosives, Nagpur

१२) सार्वजनिक दायित्व विमा कायदा, १९९१ नुसार, केंद्र सरकार, वेळोवेळी, या कायद्यांतर्गत विमा पॉलिसीशी संबंधित बाबींवर, केंद्र सरकारचे प्रतिनिधित्व करणारे तीन अधिकारी, दोन यांचा समावेश असलेली सल्लागार समिती स्थापन करू शकते. विमा कंपन्यांचे प्रतिनिधीत्व करणाऱ्या व्यक्ती, मालकांचे प्रतिनिधित्व करणाऱ्या दोन व्यक्ती आणि विमा किंवा घातक पदार्थांच्या तज्ञांपैकी दोन व्यक्ती, केंद्र सरकारने नियुक्त केल्या जातील आणि सल्लागार समितीचे अध्यक्ष .... असतील.
१) विमा किंवा घातक पदार्थांच्या तज्ञांचे प्रतिनिधित्व करणाऱ्या सदस्यांपैकी एक
२) मालकांचे प्रतिनिधित्व करणाऱ्या सदस्यांपैकी एक
३) केंद्र सरकारचे प्रतिनिधित्व करणाऱ्या सदस्यांपैकी एक
४) विमा कंपनीचे प्रतिनिधीत्व करणाऱ्या सदस्यांपैकी एक

12) As per the Public Liability Insurance Act, 1991, the Central Government may, from time to time, constitute an Advisory Committee, on the matters relating to the insurance policy under this Act, consisting of, three officers representing the Central Government, two persons representing the insurers, two persons representing the owners, and two persons from amongst the experts of insurance or hazardous substances, to be appointed by the Central Government and the chairman of the Advisory Committee shall be ....

1) one of the members representing the experts of insurance or hazardous substances
2) one of the members representing the owners
3) one of the members representing the Central Government
4) one of the members representing the insurers

(६) संविधानात्मक आयोग आणि मंडळे, सामाजिक कायदे

१) बालविवाह प्रतिबंध (सुधारणा) विधेयक ज्यामध्ये महिलांच्या विवाहाचे किमान वय २० वर्षांवरून २१ वर्षे करण्याचा प्रस्ताव होता तो पुढीलपैकी कोणत्या वर्षात सादर करण्यात आला?

१) २०१९ २) २०२० ३) २०२१ ४) २०२२

1) The Prohibition of Child Marriage (Amendment) Bill in which the minimum age of marriage of females was proposed to increase from 20 years to 21 years was introduced in which of the following years ?

1) 2019 2) 2020 3) 2021 4) 2022

२) बाल न्याय (मुलांची काळजी आणि संरक्षण) मॉडेल नियम, २०१६ मधील नवीनतम दुरुस्ती आहे:

१) बाल न्याय (मुलांची काळजी आणि संरक्षण) मॉडेल दुरुस्ती नियम, २०२२
२) बाल न्याय (मुलांची काळजी आणि संरक्षण) मॉडेल दुरुस्ती नियम, २०२१
३) बाल न्याय (मुलांची काळजी आणि संरक्षण) मॉडेल दुरुस्ती नियम, २०२०
४) बाल न्याय (मुलांची काळजी आणि संरक्षण) मॉडेल दुरुस्ती नियम, २०२३

2) Latest Amendment to the Juvenile Justice (Care and Protection of Children) Model Rules, 2016 is :

1) Juvenile Justice (Care and Protection of Children) Model Amendment Rulers, 2022
2) Juvenile Justice (Care and Protection of Children) Model Amendment Rulers, 2021
3) Juvenile Justice (Care and Protection of Children) Model Amendment Rulers, 2020
4) Juvenile Justice (Care and Protection of Children) Model Amendment Rulers, 2023

३) विधानांची त्यांच्या संबंधित वर्षांशी जुळणी करा..

कायदा	वर्ष
A) महिलांचे असभ्य सादरीकरण (इनडिसेंट रिप्रेझेंटेशन) प्रतिबंध कायदा	१) २०१७
B) अनैतिक देहव्यापार (प्रतिबंध) कायदा	२) १९८६
C) मातृत्व लाभ (सुधारणा) कायदा	३) १९६१
D) हुंडा बंदी कायदा	४) १९५६

पर्यायी उत्तरे :

1) A-3; B-4; C-1; D-2 2) A-2; B-1; C-4; D-3
3) A-2; B-4; C-1; D-3 4) A-3; B-4; C-1; D-3

3) Match the Legislatins with their respective years..

Act	Year
A) The Indecent Representation of Women (Prohibition) Act	1) 2017
B) The Immoral Taraffic (Prevention)	2) 1986
C) Maternity Benefit (Amendment) Act	3) 1961
D) The Dowry Prohibition Act	4) 1956

Answer options :

1) A-3; B-4; C-1; D-2
2) A-2; B-1; C-4; D-3
3) A-2; B-4; C-1; D-3
4) A-3; B-4; C-1; D-3

४) खालीलपैकी कोणते जंगलात राहणाऱ्या आदिवासी समुदायांचे हक्क मान्य करतात?
१) वन्यजीव संरक्षण कायदा, १९७२
२) भारतीय वन कायदा, १९२७
३) वन हक्क कायदा (FRA), २००६
४) पर्यावरण संरक्षण कायदा, १९८६

4) Which of the following recognizes the rights of the forest dwelling tribal communities?
1) Wildlife Protection Act, 1972
2) Indian ForestAct, 1927
3) The Forest Rights Act (FRA), 2006
4) Environment Protection Act, 1986

५) लिंगनिवडीवर बंदी खालीलपैकी कोणत्या द्वारे लागू करण्यात आली आहे?
१) कलम ३ अ प्री–कन्सेप्शन आणि प्री–नॅटल डायग्नोस्टिक तंत्र कायदा, १९९४
२) कलम २ अ प्री–कन्सेप्शन आणि प्री–नॅटल डायग्नोस्टिक तंत्र कायदा, १९९४
३) कलम ८ गर्भधारणापूर्व आणि जन्मपूर्व निदान तंत्र कायदा, १९९४
४) कलम ७ गर्भधारणापूर्व आणि जन्मपूर्व निदान तंत्र कायदा, १९९४

5) Prohibition of sex-selection has been introduced by which of the following?
1) Section 3 A Pre-Conception & Pre-Natal Diagnostic Techniques Act, 1994
2) Section 2 A Pre-Conception & Pre-Natal Diagnostic Techniques Act, 1994
3) Section 8 Pre-Conception & Pre-Natal Diagnostic Techniques Act, 1994
4) Section 7 Pre-Conception & Pre-Natal Diagnostic Techniques Act, 1994

६) जोड्या लावा : (कारखाने किंवा इतर धोकादायक कामामध्ये मुलांना कामावर ठेवण्यास प्रतिबंध)

'A'	*'B'*
a) बाल मजुरी (प्रतिबंध व नियमन) कायदा	*i) १९५१*
b) खाणी अधिनियम	*ii) १९५२*
c) विडी व सिगारेट मजूर कायदा	*iii) १९६६*
d) मोटार वाहतुक मजूर कायदा	*iv) १९८६*

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	*(b)*	*(c)*	*(d)*
1)	*(iv)*	*(ii)*	*(iii)*	*(i)*
2)	*(ii)*	*(i)*	*(iii)*	*(iv)*
3)	*(iii)*	*(iv)*	*(i)*	*(ii)*
4)	*(iv)*	*(i)*	*(ii)*	*(iii)*

6) *Match the pairs : (Prohibition of Employment of Children in Factories or Other Hazardous Activities)*

'A'	*'B'*
a) The Child Labour (Prohibition and Regulation) Act	*i) 1951*
b) The Mines Act	*ii) 1952*
c) The Bidi and Cigar Workers Act	*iii) 1966*
d) The Motor Transport Workers Act	*iv) 1986*

Answer options :

	(a)	*(b)*	*(c)*	*(d)*
1)	*(iv)*	*(ii)*	*(iii)*	*(i)*
2)	*(ii)*	*(i)*	*(iii)*	*(iv)*
3)	*(iii)*	*(iv)*	*(i)*	*(ii)*
4)	*(iv)*	*(i)*	*(ii)*	*(iii)*

७) भारतीय दंड संहितेनुसार महिलेवर तिची विनयभंग करण्याच्या हेतूने प्राणघातक हल्ला किंवा फौजदारी बळजबरी करण्यासाठी किमान शिक्षा काय आहे?

१) दोन वर्षांपेक्षा कमी नाही २) एक वर्षापेक्षा कमी नाही
३) तीन वर्षांपेक्षा कमी नाही ४) ५ वर्षांपेक्षा कमी नाही

7) What is the minimum punishment for Assault or criminal force to woman with intent to outrage her modesty under the Indian Penal code?

1) Not less than two years 2) Not less than a year
3) Not less than three years 4) Not less than 5 years

८) POCSO कायदा २०१२ (लैंगिक गुन्ह्यांपासून बालकांचे संरक्षण कायदा, २०१२) नुसार 'अ' मूल हे वयापेक्षा कमी वयाचे व्यक्ती आहे....

१) १८ वर्षे २) १६ वर्षे ३) १३ वर्षे ४) १५ वर्षे

8) As per POCSO act 2012 (Protection of Children from Sexual Offence Act, 2012) A ' Child is an individual victim below the age of ....

1) 18 years 2) 16 years 3) 13 years 4) 15 years

९) MTP सुधारणा कायदा, २०२१ गर्भधारणा संपुष्टात आणण्यास परवानगी देतो.

१) एकल नोंदणीकृत वैद्यकीय व्यावसायिकासह २० आठवडे
२) दुहेरी नोंदणीकृत वैद्यकीय व्यावसायिकासह २४ आठवडे
३) वैद्यकीय मंडळाने गर्भाच्या विकृतीचे निदान केल्यावर गर्भधारणेचा कालावधी लागू होणार नाही.
४) मानसिक आरोग्याला इजा, २४-२८ आठवड्यांपासून बलात्काराने गर्भधारणा

9) MTP Amendment Act, 2021 allows termination of pregnancy except..........

1) 20 weeks with single registered medical practitioner
2) 24 weeks with double registered medical practitioner
3) Length of pregnancy shall not apply when fetal abnormality diagnosed by medical board
4) Injury to mental health, pregnancy by rape from 24-28 weeks

१०) लोकपाल आणि लोकायुक्त (सुधारणा) अधिनियम, २०१६ च्या प्रमुख तरतुदी :

अ) त्याने लोकपाल आणि लोकायुक्त अधिनियम, २०१३ (जो १६ जानेवारी २०१४ रोजी लागू झाला) यात सुधारणा केल्या आहेत.

ब) सार्वजनिक सेवकांनी (Public Servants) मालमत्तेचे आणि दायित्वाचे तपशील सादर करण्याच्या तरतुदीशी संबंधित असलेले २०१३ च्या कायद्यातील कलम ४४ मध्ये देखील दुरुस्ती करण्यात आली आहे.

क) सर्व घटक राज्यांनी लोकायुक्त पदाची स्थापना एक वर्षाच्या आत करावी असे बंधनकारक करण्यात आले.

ड) दुरुस्तीद्वारे सार्वजनिक सेवकांनी मालमत्ता आणि दायित्वाचे तपशील ३० दिवसात सादर करण्याच्या कालावधीची तरतूद हटविण्यात आली आहे.

वरीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत?

१) अ, ब आणि क २) अ, ब आणि ड ३) अ, क आणि ड ४) वरील सर्व

10) Key Provisions of Lokpal and Lokayukta (Amendment) Act, 2016 :

A) It amended the Lokpal and Lokayukta Act, 2013 (which came into force on 16 January 2014).

B) It also amended Section 44 of the 2013 Act that deals with the Provision of furnishing details of assets and liabilities of Public Servants.

C) Made it compulsory that all States should set up the office of the Lokayukta within one year.

D) The Amendment has removed the period of 30 days for furnishing details of assets and liabilities of Public Servants.

Which of the statements given above are correct ?

1) A, B and C 2) A, B and D 3) A, C and D 4) All of the above

११) कौटुंबिक हिंसाचारापासून महिलांचे संरक्षण कायदा, २००५ च्या कलम २२ अन्वये नुकसानभरपाईचे आदेश म्हणजे त्या प्रतिवादीने केलेल्या ....च्या कृत्यांमुळे झालेल्या .... सह, जखमांसाठी भरपाई आणि नुकसान.

१) भावनिक हिंसा; पती आणि सासरे २) मानसिक छळ आणि भावनिक त्रास; घरगुती हिंसा

३) आर्थिक छळ; हिंसा ४) शारीरिक छळ मानसिक क्रूरता

11) Compensation orders under section 22 of Protection of Women from Domestic Violence Act, 2005 are meant as compensation and damages for the injuries, including .... , caused by the acts of .... committed by that respondent.

1) Emotional violence; husband and in laws

2) Mental torture and emotional distrees; domestic violence

3) Economic torture; violence

4) Phycological torture mental cruelty

१२) कौटुंबिक हिंसाचारापासून महिलांचे संरक्षण अधिनियम, २००५ च्या कलम २५ (१) नुसार, कलम १८ अंतर्गत केलेला संरक्षण आदेश लागू असेल

१) धमकी संपेपर्यंत २) १२ महिन्यांसाठी

३) रद्द होईपर्यंत ४) जोपर्यंत पीडित व्यक्ती डिस्चार्जसाठी अर्ज करत नाही तोपर्यंत

12) Accoding to section 25 (1) of the Protection of Women from Domestic Violence Act, 2005, a proteection order made under section 18 shall be in force ....

1) Till the threat is over 2) For 12 months

3) Till the cancellation 4) Til the aggrieved person applies for discharge

१३) कामाच्या ठिकाणी महिलांचा लैंगिक छळ (प्रतिबंध, प्रतिबंध आणि निवारण) कायदा, २०१३ च्या कलम १६ नुसार पीडित महिलेची ओळख पटविण्यासाठी गणना केलेले नाव, पत्ता, ओळख आणि इतर तपशील उघड न करता .... संबंधित माहिती प्रसारित करण्यास परवानगी देते. आणि साक्षीदार.

१) प्रतिवादीवर कारवाई
२) लैंगिक छळ
३) लैंगिक छळाच्या कोणत्याही पीडिताला न्याय मिळवून दिला
४) साक्षीदार संरक्षण उपाय

13) Section 16 of the Sexual Harassment of Women at Workplace (Prevention, Prohibition and Redressal) Act, 2013 allows dissemination of information regarding the ____ without disclosing the name, address, identity and other particulars calculated to lead to the identification of the aggrieved woman and witnesses.

1) Action taken against the respondent
2) Sexual harassment
3) Justice secured to any victim of sexual harassment
4) Witness protection measures

१४) लोकसभेने अपंग व्यक्तींची लढाई विधेयक–२०१६ मंजूर केले आहे. खालीलपैकी कोणते अपंगत्व प्रथमच जोडले गेले आहे.

a) लोकोमोटिव्ह अक्षमता
b) सेरेब्रल पाल्सी
b) भाषण आणि भाषा अक्षमता
d) विशिष्ट शिकण्याची अक्षमता

पर्यायी उत्तरे :

१) a आणि b २) a, b आणि c ३) c आणि d ४) a आणि d

14) The Lok Sabha has passed "The fights of Persons with Disabilities Bill-2016". Which of the following disability have been added for the first time.

a) Locomotive disability
b) Carebral palsy
c) Speech and language disability
d) Specific learning disability

Answer Options :

1) a and b 2) a, b and c 3) c and d 4) a and d

१५) PCPNDT कायद्याच्या संदर्भात खालील विधाने विचारात घ्या:

a) अल्ट्रासाऊंड आयोजित करणारे सर्व दवाखाने नोंदणीकृत असणे आवश्यक आहे आणि केवळ या कायद्यांतर्गत पात्र डॉक्टरच USG सारख्या निदान तंत्रांचा वापर करू शकतात.
b) ॲलोपॅथिक पात्रता नसलेली व्यक्ती सोनोग्राफी करू शकते.
c) या कायद्यांतर्गत गुन्हा दखलपात्र, अजामीनपात्र आणि अदखलपात्र आहे.
d) गर्भवती महिलेने कोणतीही सक्ती न करता प्रसवपूर्व लैंगिक विच्छेदनासाठी संपर्क साधला तरीही तिला निर्दोष मानले जाते.

वरीलपैकी कोणती विधाने सत्य आहेत/आहेत?

१) a आणि b फक्त २) a आणि c फक्त ३) a, b आणि c फक्त ४) b, c आणि d फक्त

15) Consider the following statements in context to PCPNDT act :

a) All clinics conducting ultrasound must be registered and only doctors qualified under this act can use diagnostic techniques such as USG..
b) A person with non allopathic qualification can perform sonography.
c) An offence under this law is cognizable, non bailable and non compoundable.
d) The pregnant woman herself is considered innocent even if she approaches for prenatal sex determination without any compulsion.

Which of the above statements is/are true ?

1) a and b only 2) a and c only 3) a, b and c only 4) b, c and d only

१६) राष्ट्रीय मागास वर्ग आयोगाचे कर्तव्य खालीलपैकी कोणते आहे/आहेत?
१) सामाजिक आणि शैक्षणिकदृष्ट्या मागासलेल्या वर्गाच्या हक्क आणि संरक्षणापासून वंचित राहण्याच्या संदर्भात विशिष्ट तक्रारींची चौकशी करणे.
२) सामाजिक आणि शैक्षणिकदृष्ट्या मागासलेल्या वर्गाच्या सामाजिक-आर्थिक विकासामध्ये सहभागी होणे आणि सल्ला देणे.
३) सामाजिक आणि शैक्षणिकदृष्ट्या मागासलेल्या वर्गाचे संरक्षण, कल्याण, विकास आणि प्रगती यासंबंधी इतर कार्ये पार पाडणे.
४) वरीलपैकी सर्व

16) Which of the following is/are a duties of National Commission for Backward Classes ?
1) To enquire into specific complaints with respect to the deprivation of rights and safeguards of the socially and educationally backward classes
2) To participate and advise on the socio-economic development of the socially and educationally backward classes
3) To discharge other functions in relation to the protection, welfare, development and advancement of socially and educationally backward classes
4) All of the above

१७) पुढीलपैकी बिगर-घटनात्मक संस्था कोणती/कोणत्या आहेत?
I) नीती आयोग
II) राज्य वित्त आयोग
III) राष्ट्रीय मागासवर्गीय आयोग
IV) केंद्रीय माहिती आयोग

पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त I बरोबर आहे
२) फक्त III आणि IV बरोबर आहे
३) फक्त I, III आणि IV बरोबर आहे
४) फक्त I आणि IV बरोबर आहे

17) Which of the following is/are non-constitutional body /bodies ?
I) NITI Aayog
II) State Finance Commission
III) National Commission for Backward Classes
IV) Central Information Commission

Answer Options :
1) Only I is correct
2) Only III and IV are correct
3) Only I, III and IV are correct
4) Only I and IV are correct

(७) केंद्र व राज्य संबंध , नवीन राज्ये, पक्षपद्धती व निवडणुका

१) खालीलपैकी कोणती जोडी चुकीची आहे?

भारताचे राष्ट्रीय पक्ष	**स्थापना वर्ष**
१) कम्युनिस्ट पार्टी ऑफ इंडिया (मार्क्सवादी) सी. पी. आय.-एम.	१९६४
२) कम्युनिस्ट पार्टी ऑफ इंडिया (सी. पी. आय.)	१९२६
३) बहुजन समाज पक्ष (बी. एस. पी.)	१९८४
४) ऑल इंडिया तृणमूल काँग्रेस (ए. आय. टी. सी.)	१९९८

1) Which of the following pair is incorrect ?

National Party of India	Year of establishment
1) Communist Party of India (Marxist) CPI-M	1964
2) Communist Party of India (CPI)	1926
3) Bahujan Samaj Party (BSP)	1984
4) All India Trinamool Congress (AITC)	1998

२) भारतातील केंद्र व राज्य शासन यांच्यातील कायदेविषयक परस्पर संबंधाबाबत खालीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत?
अ) शेतजमिनी व्यतिरिक्त इतर मालमत्तेचे हस्तांतरण हा विषय समवर्ती सूचीमध्ये समाविष्ट आहे.
ब) शेतीयोग्य जमीन सोडून इतर प्रकारच्या संपत्तीवरील कर हा विषय संघसूचीमध्ये समाविष्ट आहे.
क) करमणूक कर हा विषय समवर्ती सूचीमध्ये समाविष्ट आहे.
ड) ''पुरातन वस्तू संग्रहालये'' हा विषय राज्य सूचीमध्ये समाविष्ट आहे.

पर्यायी उत्तरे :
१) अ, ब आणि क २) ब, क आणि ड ३) अ, ब आणि ड ४) अ, क आणि ड

2) Which of the following statements are correct regarding the legal relationship between the Central and State Government in India ?
A) The subject of transfer of property other than agricultural land is included in the Concurrent List.
B) The subject of wealth tax on property other than agricultural land is included in the Union List.
C) The subject of entertainment tax is included in the Concurrent List.
D) The subject of 'Antiquities Museum' is included in the State List.

Answer Options :
1) A, B and C 2) B, C and D 3) A, B and D 4) A, C and D

Study CIRCLE

(८) स्वतंत्र न्यायपालिका

१) खालीलपैकी कोणत्या निकालात, भारताच्या सर्वोच्च न्यायालयाने पुनरुच्चार केला की जेव्हा ओसीफिकेशन चाचणी विश्वासार्ह आणि विश्वासार्ह परिणाम देऊ शकत नाही, तेव्हा अशा चाचणीला व्यक्तीचे वय निर्धारित करण्यासाठी आधार बनवता येत नाही इतर उपलब्ध प्रमाणपत्रे विचारात घेतली जाऊ शकतात. ?
१) ऋषिपाल सिंग सोलंकी विरुद्ध उत्तर प्रदेश राज्य,(२०२२)८ SCC ६०२
२) गणनाथ पटनायक विरुद्ध ओरिसा राज्य, (२००२) २ SCC ६१९
३) सुरेंद्रन वि. केरळ राज्य, AIR २०२२ SC २३२२
४) कामाची वि. लक्ष्मी नारायणन, AIR २०२२ SC २९३२

1) In which of the following judgement, the Supreme Court of India reiterated that "when the ossification test cannot yield trustworthy and reliable results, such test cannot be made a basis to determine the age of the person other available certificates may be taken into consideration"?
1) Rishipal Singh Solanki v. State of Uttar Pradesh,(2022)8 SCC 602
2) Gananath Pattnaik v. State of Orissa, (2002) 2 SCC 619
3) Surendran v. state of Kerala, AIR 2022 SC 2322
4) Kamatchi v. Lakshmi Narayanan, AIR 2022 SC 2932

२) 'आर्थिकदृष्ट्या कमकुवत वर्ग' (EWS) साठी आरक्षण सादर करणाऱ्या घटना (१०३ वी) दुरुस्ती कायद्याची वैधता कोणत्या प्रकरणाने कायम ठेवली?

१) दिल्ली पब्लिक स्कूल विरुद्ध केंद्रीय माध्यमिक शिक्षण मंडळ MANU/GJ/0736/2020

२) जनहित अभियान विरुद्ध भारतीय संघ, (२०२१) ११ SCC ७८

३) अहमदाबाद सेंट झेवियर्स कॉलेज विरुद्ध गुजरात राज्य, १९७४ – AIR ३८९

४) रेव्ह स्टॅनिस्लॉस वि. मध्य प्रदेश, १९७७ SCR (२) ६११.

2) Which case upheld the validity of Constitution (103rd) Amendment Act, introducing reservations for 'Economically Weaker Sections' (EWS) ?

1) Delhi Public School v. Central Board of Secondary Education MANU/GJ/0736/2020

2) Janhit Abhiyan v Union of India, (2021) 11 SCC 78

3) Ahmedabad St. Xavier's College v. State of Gujarat, 1974 AIR 1389

4) Rev Stanislaus v. Madhya Pradesh, 1977 SCR (2) 611.

३) ओबीसी आरक्षण ५० टक्क्यांपेक्षा जास्त असू शकत नाही असे नमूद करताना सर्वोच्च न्यायालयाने कोणत्या प्रकरणात ओबीसींसाठी स्थानिक स्वराज्य संस्थांमध्ये जागा आरक्षित करण्यापूर्वी राज्याने तिहेरी चाचणी घेणे अनिवार्य केले?

१) विकास कृष्णराव गवळी विरुद्ध महाराष्ट्र राज्य, (२०२१) ६ SCC ७३

२) पवनकुमार गुप्ता विरुद्ध एनसीटी राज्य दिल्ली, एआयआर २०२० एससी ५९०

३) शाह फैसल आणि Ors. v.. युनियन ऑफ इंडिया आणि Ors. AIR २०२० SC ३६०१

४) अमित साहनी विरुद्ध पोलिस आयुक्त, AIR २०२० SC ४७०४

3) While holding that "OBC reservation cannot exceed 50 percent" in which case the Supreme Court mandated the triple test to be complied with by the State before reserving seats in local bodies for OBC?

1) Vikas Krishanrao Gawali v. State of Maharashtra, (2021) 6 SCC 73

2) Pawan Kumar Gupta v. State of NCT of Delhi, AIR 2020 SC 590

3) Dr. Shah Faesal & Ors. v. Union of India & Ors. AIR 2020 SC 3601

4) Amit Sahni v. Commissioner of Police, AIR 2020 SC 4704

४) भारताच्या सर्वोच्च न्यायालयाने कोणत्या प्रकरणात असे सांगितले की कलम १४ आणि २१ अंतर्गत मूलभूत अधिकार सर्व व्यक्तींना उपलब्ध आहेत मग ते नागरिक असोत किंवा नसले तरी, 'हद्दपार न करण्याचा अधिकार' हा राहण्याच्या किंवा स्थायिक होण्याच्या अधिकाराशी अनुषंगिक किंवा अनुषंगिक आहे. भारताच्या प्रदेशाच्या कोणत्याही भागात कलम १९ (१) अन्वये हमी दिलेली आहे आणि ती फक्त नागरिकांसाठी उपलब्ध आहे.

१) अपर्णा भट विरुद्ध मध्य प्रदेश राज्य, AIR २०२१ SC १४९२

२) गुरु दत्त पाठक विरुद्ध यूपी राज्य, AIR २०२१ SC २२५७

३) मोहम्मद सलीमुल्ला वि. युनियन ऑफ इंडिया, AIR २०२१ SC १७८९

४) गौतम नवलखा विरुद्ध राष्ट्रीय तपास संस्था, MANU/SCOR/११२३३३/२०२२

4) In Which case the Supreme Court of India held that "while fundamental rights under Article 14 and 21 are available to all persons whether citizens or not,the 'right not to be deported' is ancillary or concomitant to the right to reside or settle in any part of the territory of India guaranteed under Article 19 (1) and is available only to citizen."?

1) Aparna Bhat v. State of Madhya Pradesh, AIR 2021 SC 1492

2) Guru Dutt Pathak v. State of UP, AIR 2021 SC 2257

3) Mohammad Salimullah v. Union of India, AIR 2021 SC 1789

4) Gautam Navlakha v. National Investigation Agency, MANU/SCOR/112333/2022

५) बालविवाह करणाऱ्या केवळ पुरुष प्रौढांनाच शिक्षा देण्याचा हेतू अल्पवयीन तरुण मुलींना त्याच्या नकारात्मक परिणामापासून वाचवण्याचा असून, अठरा वर्षांहून अधिक वयाच्या असल्यामुळे निवड करण्याची क्षमता असल्याचे मानले जाते. अशा विवाहांपैकी; तथापि, १८ ते २१ वर्षे वयोगटातील पुरुष प्रौढ, जे महिला प्रौढांशी विवाह करतात त्यांना बालविवाह प्रतिबंध कायदा, २००६ च्या कलम ९ च्या कक्षेत आणता येणार नाही कारण ही तरतूद उपाय शोधत असलेली गैरप्रकार नाही. हे निरीक्षण आहे

१) हरदेव सिंग विरुद्ध हरप्रीत कौर आणि Ors. MANU/SC/१६०५/२०१९

२) मनीष रतन आणि इतर विरुद्ध M.P. & Anr., MANU/SC/८६१७/२००६

३) मनोजकुमार शर्मा आणि Ors. छत्तीसगड राज्य आणि Anr. (२०१६) ९SCC १

४) करण@ फातिया विरुद्ध महाराष्ट्र राज्य २०२३ नवीनतम केसलॉ १७७ अनुसूचित जाती

5) Though the intention behind punishing only male adults contracting child marriages is to protect minor young girls from the negative consequent thereof by creating a deterrent effect for prospective grooms who, by virtue of being above eighteenyears of age are deemed to have the capacity to opt out of such marriages; howewver, male adults between the age of 18 and 21 years of age, who marry female adults cannot be broughtunder ambit of Section 9 of Prohibiton of Child Marriage Act, 2006 as this is not the mischief that the provision seeks to remedy." This observation is

1) Hardev Singh v. Harpreet Kaur & Ors. MANU/SC/1605/2019

2) Manish Ratan & othess v. State of M.P. & Anr., MANU/SC/8617/2006

3) Manoj Kumar Sharma & Ors. v.State of Chhattisgarh & Anr. (2016) 9SCC1

4) Karan@Fatiya vs State of Maharashtra 2023 Latest Caselaw 177 SC

६) कॅपिटेशन फी परिभाषित करणे हे एक आवश्यक विधायी कार्य आहे जे नियुक्त केले जाऊ शकत नाही खालीलपैकी कोणत्यामध्ये आयोजित केले गेले?

१) मोहिनी जैन विरुद्ध कर्नाटक राज्य (१९८८) २ SCC ३५१

२) केरळ राज्य वि. उन्नी (२००७) २ SCC ३६५

३) दिल्ली कायदे कायदा -AIR १९५१ SC ३३२

४) किशन प्रकाश शर्मा वि. युनियन ऑफ इंडिया (२००१) ५ SCC २१२

6) "Defining Capitation fee is an essential legislative function which cannot be delegated" was held in which of the following?

1) Mohini Jain v. state of Karnataka (1988) 2 SCC 351

2) State of Kerala v. Unni (2007) 2 SCC 365

3) Delhi Laws Act AIR 1951 SC 332

4) Kishan Prakash Sharma v. Union of India (2001) 5 SCC 212

७) जोड्या लावा : (सर्वोच्च न्यायालय)

भारतीय राज्यघटनेमधील अनुच्छेद	**तरतूद**
a) अनुच्छेद १२४	i) सर्वोच्च न्यायालयाचे प्रारंभिक अधिकार क्षेत्र
b) अनुच्छेद १२६	ii) सर्वोच्च न्यायालय हे अभिलेख न्यायालय
c) अनुच्छेद १२९	iii) प्रभारी मुख्य न्यायधिशाची नियुक्ती
d) अनुच्छेद १३१	iv) सर्वोच्च न्यायालयाची स्थापना

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
1)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
2)	(iv)	(ii)	(iii)	(i)
3)	(iv)	(iii)	(i)	(ii)
4)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)

7) Match the pairs : (Supreme Court)

Article in the Indian Constitution	Provision
a) Article 124	i) Original Juridiction of Supreme Court
b) Article 126	ii) Supreme Court to be Court of Record
c) Article 129	iii) Appointment of Acting Chief Justice
d) Article 131	iv) Establishment of Supreme Court

Answer options :

	(a)	(b)	(c)	(d)
1)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
2)	(iv)	(ii)	(iii)	(i)
3)	(iv)	(iii)	(i)	(ii)
4)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)

८) खालीलपैकी कोणते पीआयएल केसशी संबंधित नाही?

१) जावेद विरुद्ध हरियाणा राज्य, AIR २००३ SC ३०५७ ?

२) परमानंद कटारा विरुद्ध भारतीय संघ, १९८९ आकाशवाणी २०३९ १९८९

३) ग्रामीण याचिका हक्क केंद्र (RLEK) वि. युनियन ऑफ इंडिया, १९८५ SC ६५२.

४) जम्मू आणि काश्मीर राज्य (जम्मू आणि काश्मीर युटी) आणि जी. वि. शुभम संगरा, MANU/SC/१४९४/२०२२

8) Which of the following is not related to PIL Case ?

1) Javed vs State of Haryana, AIR 2003 SC 3057 ?

2) Parmanand Katara vs Union of India, 1989 AIR 2039 1989

3) Rural Litigation Entitlement Kendra (RLEK) vs. Union of India, 1985 AIR 652.

4) The State of Jammu & Kashmir (Now U.T. of Jammu and Kashmir) & Ors. vs. Shubam Sangra, MANU/SC/1494/2022

९) प्रेसिडेन्सी स्मॉल कॉज कोर्ट्स ॲक्ट, १८८२ (सुधारित केल्यानुसार) नुसार लहान कारणे न्यायालय .... शहरातील न्यायालये आहेत

१) फक्त कलकत्ता

२) फक्त मद्रास मध्ये

३) कलकत्ता, मद्रास आणि बॉम्बे

४) दिल्ली आणि बॉम्बे मध्ये

9) The Small Causes Courts according to The Presidency Small Causes Courts Acts, 1882 (As amended) are courts in the town of ....

1) Only in Calcutta

2) Only in Madras

3) Calcutta, Madras and Bombay

4) In Delhi and Bombay

१०) जनहित याचिका या संकल्पनेचा उगम प्रथम येथे झाला:
१) न्यूझीलंड   २) फिनलंड   ३) यूएसए   ४) डेन्मार्क

10) The concept of PIL was first originated in :
1) New Zealand   2) Finland   3) USA   4) Denmark

११) भारतातील उच्च न्यायालयाबाबत खालीलपैकी कोणते विधान बरोबर नाही ?
१) उच्च न्यायालय जनहित याचिकांशी संबंधित याचिका स्वीकारू शकतात.
२) उच्च न्यायालयाच्या प्रत्येक न्यायाधीशाची नियुक्ती राष्ट्रपती करतात.
३) राज्याचे राज्यपाल उच्च न्यायालयाच्या न्यायाधीशांची नियुक्ती करतात.
४) उच्च न्यायालयाच्या न्यायाधीशांचे निवृत्तीचे वय ६२ आहे.

11) Which among the following statement is not correct about a High Court in India ?
1) High Courts may accept a petition related to 'Public Interest Litigation
2) Every Judge of a High Court is appointed by the President
3) Governor of the State appoints the Judges of a High Court
4) The age of retirement, of a High Court Judge is 62

१२) खालीलपैकी कोणती न्यायालय जनहित याचिका स्वीकारू शकते?
१) सर्वोच्च न्यायालय फक्त   २) उच्च न्यायालय आणि सर्वोच्च न्यायालय दोन्ही
३) उच्च न्यायालय फक्त   ४) सर्व अपीलीय न्यायालये

12) Which of the following courts can entertain a PIL ?
1) Supreme Court only   2) Both High Court and Supreme Court
3) High Court only   4) All appellate Courts

१३) सामान्यत: सार्वजनिक हित याचिका म्हणून विचारात घेतलेल्या पत्र–याचिकेच्या श्रेणी बाबत, भारताच्या सर्वोच्च न्यायालयाने जारी केलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांमध्ये खालीलपैकी कोणते समाविष्ट नाही?
१) दुर्लक्षित मुले   २) दंगलग्रस्तांची याचिका
३) अन्न भेसळीशी संबंधित याचिका   ४) सेवा बाबी आणि पेन्शन आणि ग्रॅच्युइटीशी संबंधित.

13) Which of the following is not included in the guidelines issued by Supreme Court of India, regarding "categories of letter-petitions which will ordinarily be entertained as Public Interest Litigation"?
1) Neglected Children
2) Petition from riot-victims
3) Petitions pertaining to food adulteration
4) Service matter and those pertaining to Pension and Gratuity.'

१४) लिगल सर्व्हिस ऑथॉरिटीज ॲक्ट, १९८७ मधील पुराव्यांनुसार कायदेशीर सेवा प्राधिकरणे स्थापन करण्याचे उद्दिष्ट कोणते आहेत?
अ) समाजातील दुर्बल घटकांना मोफत आणि सक्षम लीगल सेवा प्रदान करणे.
ब) आर्थिक किंवा इतर अपंगत्वामुळे कोणत्याही नागरिकाला न्याय मिळवून देण्याच्या संधी नाकारल्या जाणार नाहीत याची खात्री करणे.
क) कायदेशीर व्यवस्थेचे कार्य समान संधीच्या आधारावर न्यायाला चालना देते हे सुनिश्र्चित करण्यासाठी लोकअदालतीचे आयोजन करणे.
ड) न्यायालयांमधील प्रलंबितता कमी करण्यासाठी ADR आयोजित करणे.

पर्यायी उत्तरे :
१) अ,ब,क आणि ड   २) अ आणि ब फक्त   ३) अ,ब आणि क फक्त   ४) क आणि ड फक्त

14) As evidenced from the Legal Service Authorities Act, 1987 which are the objective of constituting legal service authorities ?

A) to provide free and competent leagl service to the weaker sections of the society.

B) to ensure that opportunities for securing justice are not denied to any citizn by reason of economic or other disabilities.

C) to organize Lok Adalat's to secure that the operation of the legal system promotes justice on a basis of equal opportunity.

D) to organize ADR in order to reduce pendency in the courts.

Answer options :

1) A,B,C and D 2) A and B only 3) A,B and C only 4) C and D only

१५) **विधान अ :** भारतीय संविधानात मोफत कायदेशीर मदत ही संकल्पना नाही.

विधान ब : विधी सेवा प्राधिकरण कायदा, १९८७ कायमस्वरूपी लोकअदालत स्थापन करतो

पर्यायी उत्तरे :

१) विधान – अ आणि ब बरोबर आहेत २) विधान – अ आणि ब चुकीचे आहेत

३) विधान – अ बरोबर आहे, परंतु ब चुकीचे आहे ४) विधान – अ चुकीचे आहे, परंतु ब बरोबर आहे

15) **Statement A :** Indian Constitution does not contain te concept of free Legal Aid.

Statement B : Legal Service Authority Act, 1987 establishes Permanent Lok Adalat's

Answer options :

1) Statement A and B are correct 2) Statement A and B are incorrect

3) Statement A is correct, but B is incorrect 4) Statement A is incorrect, but B is correct

१६) फौजदारी प्रक्रिया संहिता, १९७३ (सुधारित केल्याप्रमाणे) च्या कलम ४०१ अंतर्गत पुनरावृत्तीची शक्ती .... द्वारे वापरली जाते.

१) सर्वोच्च न्यायालय २) उच्च न्यायालय ३) सत्र न्यायालय ४) राज्य सरकार

16) The power of revision under Section 401 of the Code of Criminal Procedure, 1973 (As amended) is exercised by ....

1) Supreme Court 2) High Court 3) Sessions Court 4) State Government

१७) फौजदारी प्रक्रिया संहिता, १९७३ च्या कलम १७७ नुसार (सुधारणा केल्याप्रमाणे), प्रत्येक गुन्ह्याची .... ज्याच्या स्थानिक अधिकारक्षेत्रातील न्यायालयाकडून चौकशी आणि खटला चालवला गेला आहे.

१) नेहमी करावे २) आवश्यक आहे ३) सामान्यपणे ४) पाहिजे

17) According to Section 177 of the Code of Criminal Procedure, 1973 (As amended), "every offence .... Be inquired into and tried by a court within whose local jurisdiction it was committed."

1) Shall always 2) Must 3) Shall ordinarily 4) Should

१८) Skill Lotto Solutions v. Union of India, AIR २०२१ SC ३६६ मधील सर्वोच्च न्यायालयाचा निकाल खालीलप्रमाणे घेण्यात आला आहे. योग्य पर्याय निवडा.

१) लॉटरीच्या विक्रीवर जीएसटी लादणे कायम ठेवले

२) माहितीचा अधिकार कायदा २००५ च्या अर्जावर न्यायालयीन नोंदी मिळविण्यासाठी प्रतिबंधित केले.

३) अविवाहित हिंदू मुलगी तिचे लग्न होईपर्यंत तिच्या वडिलांकडून भरणपोषणाचा दावा करू शकते.

४) पदोन्नतीच्या बाबतीत अनुसूचित जाती/जमातींसाठी आरक्षण देण्यास राज्य बांधील नाही.

18) Supreme Court judgement in Skill Lotto Solutions v. Union of India, AIR 2021 SC 366 it has been held as under. Select correct option.
1) Upheld the imposition of GST on the sale of lotteries
2) Restricted the application of the Right to Information Act, 2005 when it came to obtaining court court records
3) Held that an unmarried Hindu daughter can claim maintenance from her father till she is married.
4) Held that State is not bound to make reservation for SCs/STs in matters of promotion.

१९) अनुराधा भसीन विरुद्ध युनियन ऑफ इंडियाच्या केसमध्ये असे म्हटले आहे की:
१) जीवनाचा मूलभूत अधिकार ट्रायल कैद्यांनाही उपलब्ध आहे.
२) भारतीय सैन्यात शॉर्ट सर्व्हिस कमिशन्ड (एसएससी) महिला अधिकारी कायमस्वरूपी कमिशन (पीसी) साठी पात्र आहेत.
३) सार्वजनिक पदांवर पदोन्नतीमध्ये आरक्षणाचा दावा करण्याचा कोणताही मूलभूत अधिकार नाही.
४) इंटरनेटवर प्रवेश हा मूलभूत अधिकार आहे

19) The case of Anuradha Bhasin vs. Union of India holds that :
1) Fundamental right to life is available to undertrial prisoners as well.
2) Short Service Commissioned (SSC) women officers in the Indian Army are entitled to permanent commission (PC)
3) There is no fundamental right to claim reservation in promotions in public posts.
4) Access to Interenet is a Fundamental Right

(९) राज्यपाल, मुख्यमंत्री व मंत्रिमंडळ – भूमिका, अधिकार व कार्य

(१०) राज्य विधीमंडळ – विधानसभा, विधानपरिषद

✻ **सदस्य, अधिकार, कार्य व भूमिका, विधी समित्या**

१) खालीलपैकी कोणत्या राज्यांमध्ये विधानपरिषद हे सभागृह नाही ?

अ) बिहार　　ब) कर्नाटक　　क) केरळ　　ड) राजस्थान

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त अ आणि ब　　२) फक्त क आणि ड　　३) अ, ब आणि क　　४) फक्त ड

1) Which among the following States do not have Vidhan Parishad ?

a) Bihar　　b) Karnataka　　c) Kerala　　d) Rajasthan

Answer Options :

1) Only a and b　　2) Only c and d　　3) a, b and c　　4) Only d

२) विधानसभेच्या विसर्जनानंतर विधेयके रद्द करण्याच्या संदर्भात स्थितीबद्दल **योग्य** विधाने निवडा.

a) विधानसभेने मंजूर केलेले, परंतु विधान परिषदेत प्रलंबित असलेले विधेयक रद्द होते.

b) विधान परिषदेत प्रलंबित असलेले परंतु विधानसभेने मंजूर न केलेले विधेयक रद्द होते.

c) विधानसभेने संमत केलेले (एकसदनात्मक राज्य) किंवा दोन्ही सभागृहांनी पारित केलेले विधेयक (द्विसदनात्मक राज्य) परंतु राज्यपाल किंवा राष्ट्रपतींच्या संमतीसाठी प्रलंबित असेल, ते विधेयक रद्द होत नाही.

पर्यायी उत्तरे :

१) (a) आणि (b) फक्त २) (b) आणि (c) फक्त ३) (c) फक्त ४) (a) आणि (c) फक्त

2) Select the correct statements about the position with respect to lapsing of bills on the dissolution of the Legislative Assembly.

a) A Bill passed by the Legislative Assembly but pending in the Legislative Council lapses.

b) A Bill pending in the Legislative Council but not passed by the Legislative Assembly, lapses.

c) A Bill passed by the Legislative Assembly (in a unicameral state) or passed by both the houses (in a bicameral state) but pending assent of the Governor or President does not lapse.

Answer options :

1) Only (a) and (b) 2) Only (a) and (c) 3) Only (b) and (c) 4) All of the above

३) खालीलपैकी कोणते विधान अनुच्छेद १६४ मध्ये समाविष्ट नाही?

१) मुख्यमंत्र्यांची नियुक्ती राज्यपालांद्वारे केली जाईल.

२) मंत्रिमंडळ राज्याच्या विधानसभेला एकत्रितपणे जबाबदार असणार नाही.

३) इतर मंत्र्यांची नियुक्ती राज्यपाल मुख्यमंत्र्यांच्या सल्ल्यानुसार करतील.

४) जो मंत्री कोणत्याही सलग सहा महिने कालावधीसाठी राज्याच्या विधिमंडळाचा सदस्य नसेल तो त्या कालावधीच्या समाप्तीनंतर मंत्री राहणार नाही.

3) Which of the following statement is not included in Article 164 ?

1) The Chief Minister shall be appointed by the Governor

2) The Council of Ministers shall not be collectively responsible to the State Legislature

3) The other Minister shall be appointed by the Governor on the advice of the Chief Minister

4) A Minister who for any period of six consecutive months is not a member of the Legislature of the State shall at the expiration of that period cease to be a minister

(११) केंद्रीय विधीमंडळ – लोकसभा व राज्यसभा

१) १७ व्या लोकसभेत २०२२ मध्ये भारतातील किती राज्यांमध्ये आणि केंद्रशासित प्रदेशांमध्ये लोकसभेची फक्त एक जागा आहे ?

१) ८ २) ९ ३) ६ ४) १०

1) How many States and Union Territories in India have only one seat each in the 17th Lok Sabha in 2022 ?

1) 8 2) 9 3) 6 4) 10

२) खालील **अयोग्य** कथन ओळखा :

१) सार्वजनिक विधेयक हे मंत्र्याद्वारे संसदेमध्ये सादर केले जाते.

२) सार्वजनिक विधेयक हे सभागृहात सादर करण्यासाठी १० दिवसांची सूचना आवश्यक आहे.

३) खाजगी विधेयक हे सभागृहात मंत्री व्यतिरिक्त इतर संसद सदस्याद्वारे सादर केले जाते.

४) खाजगी विधेयक सभागृहात सादर करण्यासाठी एक महिन्यांची सूचना आवश्यक असते.

2) Select the incorrect statement from the following :

1) Public bill is introduced in the Parliament by a minister.

2) Public bill to be introduced in the house requires 10 days notice.

3) Private bill can be introduced in the house by any Member of Parliament other than ministers.

4) Private bill to be introduced in the house requires one month's notice.

३) **योग्य** कथने ओळखा :

a) शून्य प्रहर हा कार्यवाही नियमामध्ये नमूद नाही.

b) शून्य प्रहर हा प्रश्नकालानंतर त्वरीत सुरू होतो.

c) संसदीय कार्यवाही क्षेत्रामध्ये शून्य प्रहर हा भारताने लावलेला नवा शोध आहे.

पर्यायी उत्तरे :

१) (a) आणि (b) फक्त २) (b) आणि (c) फक्त ३) (a) आणि (c) फक्त ४) वरील सर्व

3) Select the correct statements :

a) The zero hour is not mentioned in the Rule of Procedure.

b) The zero hour starts immediately after the question hour.

c) The zero hour is an Indian innovation in the field of parliamentary procedures.

Answer options :

1) Only (a) and (b) 2) Only (b) and (c) 3) Only (a) and (c) 4) All of the above

४) **अयोग्य** कथन ओळखा :

a) संविधानाने संसदेमध्ये कामकाजासाठी हिंदी व इंग्रजी या भाषा घोषित केल्या आहेत.

b) राज्यघटना अंमलात आल्यापासून १५ वर्षांची मुदत संपल्यानंतर इंग्रजी भाषा सभागृहाची भाषा म्हणून बंद केली जाणार होती.

c) कार्यालयीन भाषा विधिनियम (१९६३) हिंदी सोबत इंग्रजी भाषा चालू ठेवण्याची परवानगी देतो.

पर्यायी उत्तरे :

१) (a) फक्त २) (b) फक्त ३) (c) फक्त ४) वरीलपैकी नाही

4) Select the incorrect statement :

a) The Constitution has declared Hindi and English to be the languages for transacting business in the Parliament.

b) English was to be discontinued as a floor language after the expiration of 15 years from the commencement of the Constitution.

c) The Official Language Act (1963) allowed English to be continued along with Hindi.

Answer options :

1) Only (a) 2) Only (b) 3) Only (c) 4) None of the above

५) वर्ष २००६ मध्ये खालीलपैकी कोणत्या संसदीय मंडळाची निर्मिती करण्यात आली होती?

a) युवकांसाठी संसदीय मंडळ
b) बालकांसाठी संसदीय मंडळ
c) आपत्ती व्यवस्थापन संसदीय मंडळ
d) जल संरक्षण व व्यवस्थापन संसदीय मंडळ

पर्यायी उत्तरे :

१) (a) आणि (b) फक्त
२) (c) आणि (d) फक्त
३) (b), (c) आणि (d) फक्त
४) (a), (c) आणि (d) फक्त

5) Which of the following Parliamentary Forums were constituted in the year 2006 ?

a) Parliamentary Forum on Youth
b) Parliamentary Forum on Children
c) Parliamentary Forum on Disaster Management
d) Parliamentary Forum on Water Conservation and Management

Answer options :

1) Only (a) and (b)
2) Only (c) and (d)
3) Only (b), (c) and (d)
4) Only (a), (c) and (d)

६) संसदेच्या सदस्यांचे विशेषाधिकाराबाबत **योग्य** कथने ओळखा.

a) संसदेच्या अधिवेशना दरम्यान आणि अधिवेशन सुरू होण्याच्या ४० दिवस आधी आणि अधिवेशन संपल्यानंतर ४० दिवसापर्यंत त्यांना अटक करता येणार नाही.
b) वरील विशेषाधिकार (a) दिवाणी व फौजदारी प्रकरणामध्ये उपलब्ध आहेत.
c) त्यांना संसदेमध्ये बोलण्याचे/अभिव्यक्तीचे स्वातंत्र्य आहे.
d) त्यांना ज्युरी (jury) सेवांमधून सुट देण्यात आली आहे.

पर्यायी उत्तरे :

१) (a), (b) आणि (c) फक्त
२) (b), (c) आणि (d) फक्त
३) (a), (c) आणि (d) फक्त
४) वरील सर्व

6) Select the correct statements about privileges of Member of Parliament.

a) They cannot be arrested during the session of Parliament and 40 days before the beginning and 40 days after the end of session.
b) Above privilege (a) is available in civil and criminal cases.
c) They have freedom of speech in Parliament.
d) They are exempted from jury services.

Answer options :

1) Only (a), (b) and (c)
2) Only (b), (c) and (d)
3) Only (a), (c) and (d)
4) All of the above

७) खालीलपैकी कोणत्या विभागीय स्थायी समित्या लोकसभेच्या अंतर्गत कार्यरत आहेत?

a) उद्योग समिती
b) कृषी समिती
c) संरक्षण समिती
d) मनुष्यबळ संसाधन विकास समिती

पर्यायी उत्तरे :

१) (b) आणि (c) फक्त
२) (a), (b) आणि (c) फक्त
३) (a), (c) आणि (d) फक्त
४) वरील सर्व

7) Which of the following departmental standing committees are working under Lok Sabha ?

a) Committee on Industry
b) Committee on Agriculture
c) Committee on Defence
d) Committee on Human Resource Development

Answer options :

1) Only (b) and (c)
2) Only (a), (b) and (c)
3) Only (a), (c) and (d)
4) All of the above

८) लोकसभेच्या ''शून्य प्रहर (Zero Hour)'' संदर्भात खालील विधाने विचारात घ्या :

अ) प्रश्नोत्तराच्या तासानंतर आणि कागदपत्रे ठेवण्याआधीची वेळ आणि सभागृहात कोणतेही सूचीबद्ध कामकाज सुरू होण्यापूर्वीची वेळ ''शून्य प्रहर'' म्हणून ओळखली जाते.

ब) शून्य प्रहर दरम्यान मुद्दे मांडण्यासाठी, सदस्य दररोज सकाळी ८.०० ते ९.३० या वेळेत सभापतीस सूचना देतात.

क) सध्या, शून्य तासादरम्यान प्राधान्य क्रमानुसार दररोज तीस प्रकरणे (मुद्दे) मांडण्याची परवानगी आहे.

ड) शून्य तासाबाबत नियमात कोणतीही तरतूद नसल्याने, कोणत्याही दिवशी किती प्रकरणे मांडता येतील यावर कमाल मर्यादा नाही.

वरीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत?

१) अ आणि ब २) अ, ब आणि ड ३) ब क आणि ड ४) अ आणि ड

8) Consider the following statements regarding 'Zero Hour' of Lok Sabha :

A) The time immediately following the question hour and laying of papers and before any listed business is taken up in the house has come to be —" known as the zero hour.

B) For raising matters during the zero hour members has to give notice between 8.00 a.m. to 9.30 a.m. everyday to the Speaker.

C) At present, thirty matters per day as per their priority are allowed to be raised during zero hour.

D) There is no maximum limit on the number of matters that can be raised on any given day as there is no provision in rules about Zero Hour.

Which of the statements given above are correct ?

1) A and B 2) A , B and D 3) B ,C and D 4) A and D

९) संसदीय राज भाषा समितीचा/चे मुख्य उद्देश खालीलपैकी कोणता/ते आहे/त ?

अ) संघाच्या (Union) अधिकृत उद्दिष्टांसाठी हिंदी भाषेच्या वापरात झालेल्या प्रगतीचा आढावा घेणे आणि हिंदीचा वापर वाढवण्यासाठी शिफारशी करणे.

ब) नवीन घटक राज्यांच्या भाषिक मागण्यांकडे लक्ष देणे आणि त्या संदर्भात सूचना करणे.

क) धोक्यात आलेल्या भाषा ओळखणे आणि त्यांच्या संरक्षणासाठी शिफारशी करणे.

ड) स्थानिक भाषा शिक्षणाचे परीक्षण करणे आणि त्रि–भाषा सूत्राची प्रभावी अंमलबजावणी करण्यासाठी शिफारशी करणे.

पर्यायी उत्तरे :

१) केवळ अ २) ब, क आणि ड ३) अ आणि ड ४) वरील सर्व

9) Which of the following is/are the main objective/s of Committee of Parliament on Official language?

A) To review the progress made in the use of Hindi for official purposes of the Union and to make recommendations to increase the use of Hindi.

B) Looking into the linguistic demands for new States and make suggestions in that regard.

C) Identify the endangered language and make recommendations to protect and preserve them.

D) Examine the vernacular education and make recommendations for effective implementation of the three languages formula.

Answer Options :

1) A only 2) B, C and D 3) A and D 4) All of the above

(१२) केंद्रीय कार्यकारी मंडळ – राष्ट्रपती, उपराष्ट्रपती व पंतप्रधान

१) खालीलपैकी कोणत्या भारताच्या उपराष्ट्रपतींची बिनविरोध निवड करण्यात आली ?
a) डॉ. एस. राधाकृष्णन
b) एम. हिदायतुल्लाह
c) डॉ. एस. डी. शर्मा
d) डॉ. झाकिर हुसैन
पर्यायी उत्तरे :
१) (a), (b) आणि (c) फक्त
२) (b), (c) आणि (d) फक्त
३) (a), (b) आणि (d) फक्त
४) (a), (c) आणि (d) फक्त

1) Which of the following Vice-Presidents of India were elected unopposed ?
a) Dr. S. Radhakrishnan
b) M. Hidaytullah
c) Dr. S. D. Sharma
d) Dr. Zakir Hussain
Answer options :
1) Only (a), (b) and (c)
2) Only (b), (c) and (d)
3) Only (a), (b) and (d)
4) Only (a), (c) and (d)

२) खालीलपैकी **अयोग्य** कथन ओळखा :
१) दयेसाठीच्या याचिकाकर्त्याला राष्ट्रपतीकडून तोंडी सुनावणी घेण्याचा अधिकार नाही.
२) राष्ट्रपती हे त्यांच्या माफीच्या आदेशाची कारणे देण्यास बांधील आहेत.
३) माफीचा अधिकार राष्ट्रपतींनी केंद्रीय मंत्रिमंडळाच्या सल्ल्यानुसार वापरला पाहिजे.
४) राष्ट्रपतींच्या क्षमेच्या अधिकाराच्या वापरासाठी सर्वोच्च न्यायालयाने विशिष्ट मार्गदर्शक तत्त्वे मांडण्याची गरज नाही.

2) Select the incorrect statement from the following :
1) The petitioner for mercy has no right to an oral hearing by the President.
2) The President is bound to give reasons for his order of pardoning.
3) The pardoning power is to be exercised by the President on the advice of the Union Cabinet.
4) There is no need for the Supreme Court to lay down specific guidelines for the exercise of pardoning power of the President.

३) महाधिवक्त्याबद्दल खालीलपैकी कोणते विधान असत्य आहे ?
१) महाधिवक्त्याची नियुक्ती भारताचे राष्ट्रपती करतात.
२) राज्यपालांनी त्यांना संदर्भित केलेल्या अशा कायदेशीर बाबींवर ते राज्य सरकारला सल्ला देतात.
३) राज्यपालांनी त्यांना नेमून दिलेली कायदेशीर वैशिष्ट्ये असलेली त्यांनी इतर कर्तव्ये ते पार पाडतात.
४) संविधान किंवा इतर कोणत्याही कायद्याने त्यांना दिलेली कार्य ते पार पाडतात.

3) Which of the following statement is not correct about the Advocate General ?
1) The 'Advocate General' is appointed by the President of India
2) He gives advice to the Government of the State on such legal matters which are referred to him by the Governor
3) He perform such other duties of a legal character that is assigned to him by the Governor
4) He discharges the functions conferred on him by the Constitution or any other law

(१३) पंचायत राजची उत्क्रांती – कायदे, समित्या, घटनादुरुस्ती

१) भारताचा द्वितीय प्रशासकीय सुधारणा आयोग (२००५ – २००९) नुसार, पंचायत राज संस्थांच्या सक्षमीकरणामध्ये कोणती राज्ये प्रगतीशील मानली जातात?

a) महाराष्ट्र b) गुजरात c) केरळ
d) कर्नाटक e) तामिळनाडू

पर्यायी उत्तरे :

१) (a), (b) आणि (c) २) (a), (b) आणि (d) ३) (a), (b) आणि (e) ४) (c), (d) आणि (e)

1) According to Second Administrative Reforms Commission of India (2005 — 2009), which states are considered to be progressive in Panchayat Raj Institutions empowerment ?

a) Maharashtra b) Gujarat c) Kerala
d) Karnataka e) Tamil Nadu

Answer options :

1) (a), (b) and (c) 2) (a), (b) and (d) 3) (a), (b) and (e) 4) (c), (d) and (e)

२) भारतातील खालीलपैकी कोणत्या राज्यांमध्ये त्रि–स्तरीय पंचायती राज व्यवस्था **नाही?**

a) नागालँड b) मेघालय c) मिझोराम
d) त्रिपुरा e) गुजरात

पर्यायी उत्तरे :

१) (a), (b) आणि (d) फक्त २) (b), (c) आणि (d) फक्त
३) (c), (d) आणि (e) फक्त ४) (a), (b) आणि (c) फक्त

2) Which of the following states in India there is no three-tier Panchayati Raj system ?

a) Nagaland b) Meghalaya c) Mizoram
d) Tripura e) Gujarat

Answer options :

1) Only (a), (b) and (d) 2) Only (b), (c) and (d)
3) Only (c), (d) and (e) 4) Only (a), (b) and (c)

३) खालीलपैकी कोणत्या ७३ व्या घटनादुरुस्ती कायदा (१९९२) च्या अनिवार्य तरतुदी आहेत?

a) गावामध्ये किंवा गावांच्या गटामध्ये ग्राम सभा आयोजित करणे.
b) ग्राम सभेला गावपातळीवर अधिकार व कार्ये प्रदान करणे.
c) तिन्ही स्तरावरील पंचायतींमध्ये महिलांसाठी १/३ जागा राखीव ठेवणे.

पर्यायी उत्तरे :

१) (a) आणि (b) फक्त २) (b) आणि (c) फक्त ३) (a) आणि (c) फक्त ४) वरील सर्व

3) Which of the following are compulsory provisions of 73" Constitutional Amendment Act (1992)?

a) Organisation of Gram Sabha in a village or a group of villages.
b) Endowing the Gram Sabha with powers and functions at the village level.
c) Reservation of 1/3 seats for women in panchayats at all the three levels.

Answer options :

1) Only (a) and (b) 2) Only (b) and (c) 3) Only (a) and (c) 4) All of the above

४) खालीलपैकी कोणती शिफारस थुंगन समितीने (१९८८) केली **नाही?**
१) पंचायत राज संस्थांचा निश्चित कालावधी पाच वर्षांचा असावा.
२) जिल्हाधिकारी हा जिल्हा परिषदेचा मुख्य कार्यकारी अधिकारी असावा.
३) पंचायत राज संस्थांचा अतिरिक्त सत्राचा कालावधी तीन महिन्याचा असावा.
४) पंचायत राज संस्थांना घटनात्मक मान्यता मिळायला हवी.

4) Which of the following is not a recommendation of Thungon Committee (1988) ?
1) The Panchayat Raj bodies should have a fixed tenure of five years.
2) The District Collector should be the chief executive officer of Zilla Parishad.
3) The maximum period of super session of a Panchayat Raj body should be three months.
4) The Panchayat Raj bodies should be constitutionally recognized.

५) स्थानिक स्वराज्य संस्थाचे अस्तित्व हे ...... या घटकांवर अवलंबून आहे.
a) अधिकाराचे विकेंद्रीकरण
b) सत्तेचे विकेंद्रीकरण
c) निर्णय प्रक्रियेतील जनतेचा सहभाग
पर्यायी उत्तरे :
१) (a) आणि (b) फक्त २) (b) आणि (c) फक्त ३) (a) आणि (c) फक्त ४) वरील सर्व

5) The existence of local self-government depends upon ______
a) Decentralisation of Authority
b) Decentralisation of Power
c) People's participation in Decision-making
Answer options :
1) Only (a) and (b) 2) Only (b) and (c) 3) Only (a) and (c) 4) All of the above

६) भारत सरकारकडून प्रत्येक वर्षी २४ एप्रिल हा दिवस खालीलपैकी कोणता दिवस म्हणून साजरा केला जातो ?
१) राष्ट्रीय जनसंपर्क दिन २) राष्ट्रीय पंचायत राज दिन
३) राष्ट्रीय मतदार दिन ४) राष्ट्रीय साक्षरता दिन

6) Which of the following day is celebrated by the Government of India every year on 24th April ?
1 National Public Relation Day 2) National Panchayat Raj Day
3) National Voters' Day 4) National Literacy Day

७) पंचायती राज आहे....
१) द्वि–स्तरीय प्रणाली २) शहरी भागांपुरती मर्यादित
३) त्रिस्तरीय प्रणाली ४) नागरी विकासाची प्रणाली

7) Panchayati Raj is ....
1) Two-Tier System 2) Restricted to urban areas
3) Three-Tier System 4) System of urban development

८) खालीलपैकी कोणती शिफारस बलवंत राय मेहता समिती (१९५७) ने केली **नाही?**
१) त्रि–स्तरीय पंचाय राज व्यवस्थेची स्थापना
२) जिल्हा परिषद प्रत्यक्ष निवडून आलेल्या प्रतिनिधीसह स्थापना करावी
३) जिल्हाधिकारी हे जिल्हा परिषदेचे अध्यक्ष असावेत
४) पंचायत समिती ही कार्यकारी संस्था असावी.

8) Which of the following is not a recommendation of Balwant Rai Mehta Committee (1957) ?
1) Establishment of three-tier Panchayat Raj system.
2) Zilla Parishad should be constituted with directly elected representatives.
3) The District Collector should be the Chairman of the Zilla Parishad.
4) The Panchayat Samiti should be the executive body.

(१४) ग्रामपंचायत, तालुका पंचायत, जिल्हा परिषद - रचना व कार्ये

१) सरपंचाचे अधिकार आणि कर्तव्ये याबाबत खालील विधाने विचारात घ्या.
अ) ग्रामसभेत मंजूर झालेल्या ठरावांची अंमलबजावणी करणे.
ब) ग्रामपंचायतीच्या मालकीची मालमत्तेचे संरक्षण करणे.
क) ग्रामपंचायतीतील क्षेत्रातील प्राथमिक शाळांवर देखरेख ठेवणे.
वरीलपैकी अयोग्य विधाने निवडा.
१) फक्त अ २) फक्त ब ३) फक्त क *४) यापैकी नाही*

1) Consider the following statements about the powers and duties of Sarpanch.
a) To implement the resolutions passed in the Gram Sabha.
b) Protect the property owned by Gram Panchayat.
c) To supervise primary schools in the Gram Panchayat area.
Select the incorrect statements given ibd :
1) Only a 2) Only b 3) Only c *4) None of the above*

२) जिल्हा परिषद अध्यक्षांच्या संदर्भात खालील विधान/विधाने विचारात घ्या.
अ) जिल्हा परिषदेच्या एकूण सदस्य संख्येच्या १/५ सदस्यांनी अविश्वास ठराव मांडून तो संमत झाल्यास अध्यक्षांना पदाना पदाचा राजीनामा द्यावा लागतो.
ब) जिल्हा परिषद अध्यक्षांना मंत्र्याचा दर्जा देण्याचा निर्णय सुधाकरराव नाईक यांच्या मंत्रिमंडळाने घेतला.
क) जिल्हा परिषद अध्यक्षांना मंत्र्याचा दर्जा देण्याचा निर्णय वसंतराव नाईक यांच्या मंत्रिमंडळाने घेतला.
ड) जिल्हा परिषद अध्यक्षांना मंत्र्याचा दर्जा देण्याचा निर्णय वसंतदादा पाटील यांच्या मंत्रिमंडळाने घेतला.
वरीलपैकी अयोग्य विधाने ओळखा.
१) अ आणि क २) ब आणि ड ३) अ आणि ब ४) क आणि ड

2) Consider the following statement/s with reference to the President of Zilla Parishad.
A) If 1/5 of the total number of members of the Zilla Parishad moves amotion of no confidence and passes it, the President has to resign from office.
B) Sudhakarrao Naik's cabinet took the decision to give ministerial status to the President of Zilla Parishad.
C) Vasantrao Naik's cabinet took the decision to give ministerial status to the President of Zilla Parishad.
D) Vasantdada Patil's cabinet took the decision to give ministerial status to the President of Zilla Parishad.
Select the incorrect statements from the above,
1) A and C 2) B and D 3) A and B 4) C and D

(१५) जिल्हा व नागरी प्रशासन – रचना व कार्ये

१) महाराष्ट्र भाडेकरू आणि शेतजमीन कायदा, १९४८ च्या कलम ३२(१) नुसार .... चा पहिला दिवस टिलर्स डे म्हणून ओळखला जातो.

१) मार्च १९४७ २) जून १९६७ ३) एप्रिल १९५७ ४) ऑगस्ट १९७७

1) The first day of .... referred to as "the tillers day" as per Section 32(1) of the Maharashtra tenancy and Agricultural Land Act, 1948.

1) March 1947 2) June 1967 3) April 1957 4) August 1977

२) महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता १९६६ नुसार खालील गोष्टी जुळवा.

विभाग	**तरतुदी**
a) १३	i) इनस्टेट वहिवाटीची विल्हेवाट लावणे
b) ३४	ii) महसूल अधिकाऱ्यांचे अधिकार आणि कर्तव्ये
c) ३८	iii) परवानगीशिवाय जमीन वापरल्याबद्दल दंड
d) ४५	iv) लीज मंजूर करण्याचा अधिकार

पर्यायी उत्तरे :

1)	a-ii	b-i	c-iv	d-ii
2)	ai	b-ii	c-iii	d-iv
3)	aii	b-i	c-iii	d-iv
4)	a-iii	b-iv	c-i	d-ii

2) Match the following in view of Maharashtra Land Revenue Code 1966.

Sections	**Provisions**
a) 13	i) Disposal of intestate occupancies
b) 34	ii) Powers and Duties of Revenue Officers
c) 38	iii) Penalty for so using land without permission
d) 45	iv. Power to grant leases

Answer options:

1)	a-ii	b-i	c-iv	d-ii
2)	ai	b-ii	c-iii	d-iv
3)	aii	b-i	c-iii	d-iv
4)	a-iii	b-iv	c-i	d-ii

३) वनस्पती जातींचे संरक्षण आणि शेतकरी हक्क कायदा, २००१ च्या कलम ४५ नुसार केंद्र सरकार या नावाने एक निधी तयार करेल.

१) राष्ट्रीय वन्यजीव निधी २) राष्ट्रीय जनुक निधी

३) राष्ट्रीय शेतकरी हक्क निधी ४) राष्ट्रीय भू–राजकीय निधी

3) As per Section 45 of the Protection of Plant Varieties and Farmers' Rights Act, 2001 the Central Government shall constitute a fund to be called as the

1) National Wildlife Fund 2) National Gene Fund

3) National Farmers' Right Fund 4) National Geo-political Fund

४) महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता १९६६ चे कलम १० खालीलपैकी कोणत्या तरतुदीशी संबंधित आहे?

१) सर्वेक्षण अधिकारी | २) खोटे विधान
३) प्रयत्न आणि प्रोत्साहन | ४) तात्पुरत्या रिक्त जागा

4) Section 10 of Maharashtra Land Revenue Code 1966 associated with which of the following provision ?

1) Survey Officer | 2) False statement
3) Attempts and Abetment | 4) Temporary vacancies

५) भाडेकरूने महाराष्ट्र भाडेकरू आणि शेतजमीन अधिनियमानुसार जमीन टिलर्स डेच्या दिवशी खरेदी केली असे मानले जाते.

i) असा भाडेकरू हा कायमस्वरूपी भाडेकरू असतो आणि तेथे वैयक्तिकरीत्या शेती करतो.
ii) असे भाडेकरू हे कायमस्वरूपी भाडेकरू नसून वैयक्तिकरीत्या भाडेतत्त्वावर घेतलेल्या जमिनीवर शेती करतात.
iii) असा भाडेकरू ज्याला घरमालकाने त्याची भाडेकरू संपुष्टात आणण्याची नोटीस दिली नाही.
iv) असे भाडेकरू ज्यांना नोटीस देण्यात आली आहे परंतु जमीन मालकाने जमिनीचा ताबा मिळविण्यासाठी मामलतदारांकडे अर्ज केलेला नाही.

पर्यायी उत्तरे :

१) i आणि ii बरोबर आहेत | २) ii, iii आणि iv बरोबर आहेत
३) iii आणि iv बरोबर आहेत | ४) i, ii, iii आणि iv बरोबर आहेत

5) Tenant is deemed to have purchased land on tiliers day as per Maharashtra tenancy and Agricultural Lands Act if

i) such tenant is a permanent tenant and there of cultivates land personally.
ii) such tenantis not a permanent tenant but cultivates land leased personally.
iii) such tenant to whom the landlord has not given notice of termination of his tenancy.
iv) such tenant to whom notice has been given but landlord has not applied to Mamlatdar for obtaining possession of lands.

Answer options:

1) i and ii are correct | 2) ii, iii and iv are correct
3) iii and iv are correct | 4) i, ii, iii and iv are correct

६) जीवनावश्यक वस्तू कायद्यानुसार खालीलपैकी कोणता साखर म्हणजे साखर?

i) साखरेचा कोणताही प्रकार ज्यामध्ये साखर कँडीसह नव्वद टक्क्यांहून अधिक सुक्रोज असते.
ii) खांडसरी साखर किंवा बुरा साखर.
iii) ठेचलेली साखर किंवा कोणतीही साखर क्रिस्टलीय किंवा चूर्ण स्वरूपात.
iv) व्हॅक्युम-पॅन साखर कारखान्यात प्रक्रिया सुरू असलेली साखर किंवा त्यात उत्पादित कच्ची साखर.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त i बरोबर | २) ii, iii आणि iv बरोबर आहेत
३) फक्त iv बरोबर आहे | ४) i, ii, iii आणि iv बरोबर आहेत

6) Which of the following means sugar as per the Essential Commodities Act ?

i) Any form of sugar containing more than ninety percent of sucrose, including sugar candy.
ii) Khandsari sugar or bura sugar.
iii) Crushed sugar or any sugar in crystalline or powdered form.
iv) Sugar in process in vacuum-pan sugar factory or raw sugar produced therein.

Answer options:

1) only i correct | 2) ii, iii and iv are correct
3) only iv is correct | 4) i, ii, iii and iv are correct

७) ''स्वामित्व (SVAMITVA)'' योजनेची उद्दिष्ट्ये खालीलपैकी कोणती आहेत?
अ) ग्रामस्थांना त्यांच्या मालमत्तेचा वापर कर्ज घेण्यासाठी करून आर्थिक स्थिरता सुनिश्चित करणे.
ब) शहरी नियोजनासाठी आणि अंमलबजावणीसाठी जमिनीच्या अचूक नोंदी तयार करणे.
क) मालमत्तेशी संबंधित वाद कमी करणे.
ड) मालमत्ता कर निश्चित करणे.
पर्यायी उत्तरे :
१) केवळ अ २) ब, क आणि ड ३) अ, क आणि ड ४) वरील सर्व

7) Which of the following are the objectives of the 'SVAMITVA' Scheme ?
A) Ensure financial stability to villagers by letting them use their property to take loans.
B) Create precise land records for urban planning and implementation.
C) Lessen property related disputes.
D) Determine property tax.
Answer Options :
1) Only A 2) B, C and D 3) A, C and D 4) All of the above

८) खालील विधाने विचारात घ्या :
a) महाराष्ट्रात सात ठिकाणी कटक मंडळे आहेत.
b) कटक मंडळामध्ये काही निर्वाचित आणि काही नामनिर्देशित सदस्य असतात.
c) कटक मंडळाचा अध्यक्ष निर्वाचित असतो.
वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने बरोबर आहे/त?
१) (a) आणि (b) फक्त २) (b) आणि (c) फक्त ३) (c) फक्त ४) (a) आणि (c) फक्त

8) Consider the following statements :
a) There are seven Cantonment Boards in Maharashtra.
b) A Cantonment Board consists of partly elected and partly nominated members.
c) The President of a Cantonment Board is an elected person.
Which of the statements given above is/are correct ?
1) Only (a) and (b) 2) Only (b) and (c) 3) Only (c) 4) Only (a) and (c)

(१६) माहिती अधिकार अधिनियम, २००५

१) .... मध्ये, राज नारायण विरुद्ध उत्तर प्रदेश राज्य खटल्यात, सर्वोच्च न्यायालयाने असा निर्णय दिला की माहितीचा अधिकार कलम १० अंतर्गत मूलभूत अधिकार म्हणून गणला जाईल.
१) १९७२ २) १९७६ ३) १९७९ ४) १९८१

1) In ...., in the Raj Narain vs the State of Uttar Pradesh case, the Supreme Court ruled that Right to Information will be treated as a Fundamental Right under Aticle 10.
1) 1972 2) 1976 3) 1979 4) 1981

२) .... मध्ये मंजूर झालेले RTI दुरुस्ती विधेयक राजकीय पक्षांना सार्वजनिक प्राधिकरणांच्या व्याख्येच्या कक्षेतून आणि म्हणून RTI कायद्याच्या कक्षेतून काढून टाकते.
१) २०१३ २) २०१५ ३) २०१७ ४) २०११

2) The RTI amendment Bill passed in .... removes political parties from the ambit of the definition of public authorities, and hence from the purview of the RTI act.
1) 2013 2) 2015 3) 2017 4) 2011

३) माहितीचा अधिकार कायदा, २००५ चे कोणते कलम अपीलसाठी द्वि-स्तरीय यंत्रणा प्रदान करते?
१) कलम १५ २) कलम १७ ३) कलम २३ ४) कलम १९

3) Which section of the Right to Information Act, 2005, provides a two-tier mechanism for appeal?
1) Section 15 2) Section 17 3) Section 23 4) Section 19

४) माहिती अधिकार कायदा २००५, खालीलपैकी कोणत्या मंत्रालयाच्या अंतर्गत विभागाचा उपक्रम आहे?
१) कार्मिक, सार्वजनिक तक्रारी आणि निवृत्ती वेतन मंत्रालय २) गृह मंत्रालय
३) सांख्यिकी आणि कार्यक्रम अंमलबजावणी मंत्रालय ४) अर्थ मंत्रालय

4) Right to Information Act 2005, is an initiative of a department under which of the following ministries ?
1) Ministry of Personnel, Public Grievances and Pensions 2) Ministry of Home Affairs
3) Ministry of Statistics and Programme Implementation 4) Ministry of Finance

५) खालीलपैकी कोणती माहिती, माहिती अधिकार कायदा, २००५ मधून सूट देण्यात आली आहे?
१) आमदारांचे वेतन २) बौद्धिक संपदा हक्क
३) राष्ट्रपतींचे वेतन ४) सरकारी कर्मचाऱ्याची उपस्थिती

5) Which of the following information is exempted from Right to Information Act, 2005 ?
1) Salaries of MLAs 2) Intellectual property rights
3) Salary of the President 4) Attendance of Government Employee

(१७) महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क, २०१५

प्रशासन आणि कायदे

१) भारतीय फार्माकोपियाची पहिली आवृत्ती .... मध्ये प्रसिद्ध केली गेली.
१) १९५५ २) १९५६ ३) १९५७ ४) १९५८

1) The first edition of Indian pharmacopoeia was brought out in ....
1) 1955 2) 1956 3) 1957 4) 1958

२) WHO वरील GMP चा पहिला मसुदा कोणत्या वर्षी स्वीकारण्यात आला?
१) १९६८ २) १९७८ ३) १९८८ ४) २००८

2) The First WHO draft text on GMP was adopted in which year ?
1) 1968 2) 1978 3) 1988 4) 2008

३) अंमली पदार्थ आणि सायकोट्रॉपिक पदार्थ कायदा – १९८५ च्या कोणत्या शेड्यूलमध्ये निर्दिष्ट केलेली औषधे आणि पदार्थ सामान्यत: भारतामध्ये आयात आणि निर्यात करण्यास प्रतिबंधित आहेत?
१) अनुसूची I २) अनुसूची II ३) अनुसूची III ४) अनुसूची IV

3) The drugs and substances specified in which schedule of the Narcotic Drugs and Psychotropic Substances Act - 1985 are generally prohibited from importing into and exporting out of India?
1) Schedule I 2) Schedule II 3) Schedule III 4) Schedule IV

४) ड्रग्ज (किंमत नियंत्रण) आदेश २०१३ नुसार, शेड्यूल फॉर्म्युलेशन म्हणजे कायद्याच्या .... वेळापत्रकात समाविष्ट असलेले कोणतेही सूत्र.

१) पहिला २) दुसरा ३) तिसरा ४) चौथा

4) According to Drugs (Price Control) Order 2013, "Scheduled formulation" means any formulation included in ....schedule of the act.

1) First 2) Second 3) Third 4) Fourth

५) औषधे आणि सौंदर्य प्रसाधने कायदा-१९४० च्या कोणत्या अनुसूचीमध्ये सरकारी प्रयोगशाळांमध्ये औषध चाचणी/विश्र्लेषणासाठी शुल्क रचना समाविष्ट आहे?

१) अनुसूची A २) अनुसूची B ३) अनुसूची M ४) अनुसूची Y

5) Which Schedule of the Drugs and Cosmetics Act-1940 contains the fees structure for Drug testing/analysis in government-run labs ?

1) Schedule A 2) Schedule B 3) Schedule M 4) Schedule Y

६) आधी निर्जंतुकीकरण केलेल्या कंटेनरमध्ये सीलबंद केल्याशिवाय कोणत्या शेड्यूलमध्ये औषधे विकली जातील किंवा विक्रीसाठी ऑफर केली जातील हे निर्दिष्ट केले आहे.

१) अनुसूची - A २) अनुसूची - B ३) अनुसूची - C ४) अनुसूची - N

6) Drugs specified in which schedule shall be sold or offered for sale unless it has sealed in a previously sterlized container.

1) Schedule A 2) Schedule B 3) Schedule C 4) Schedule N

७) औषध आणि सौंदर्य प्रसाधने कायदा - १९४० नुसार, कोणत्या अनुसूचीमध्ये सूचीबद्ध औषधांना औषधांच्या आयातीशी संबंधित तरतुदींमधून सूट देण्यात आली आहे?

१) अनुसूची - A २) अनुसूची - B ३) अनुसूची - D ४) अनुसूची - Y

7) According to the Drugs and Cosmetics Act - 1940, drugs listed in which Schedule are exempted from the provisions related to import of drugs ?

1) Schedule A 2) Schedule B 3) Schedule D 4) Schedule Y

८) सिद्धा औषधी प्रकारातील विशेष तरतुदींसह आयुर्वेदिक आणि युनानी विषांची यादी .... अनुसूचीमध्ये समाविष्ट केली गेली आहे.

१) E १ २) E २ ३) F १ ४) F २

८) List of Ayrvedic and Unani poisions including Siddha special provisions are included in Schedule..........

1) E 1 2) E 2 3) F 1 4) F2

९) खाली वर्ग I रेसिड्यूअल सॉल्व्हेंटचे उदाहरण दिले आहे, जे हर्बल तयारीच्या निर्मिती आणि प्रक्रियेमध्ये टाळले पाहिजे.

१) मिथेनॉल २) हेक्सेन ३) इथेनॉल ४) बेंझिन

9) Below is an example for Class I residual solvent, which needs be avoided in the manufacturing and processing of herbal preparations.

1) Methanol 2) Hexane 3) Ethanol 4) Benzene

१०) .... चिन्हक हे घटक आहेत जे उपचारात्मक क्रियाकलापांमध्ये योगदान देतात
१) विश्लेषणात्मक मार्कर २) सक्रिय मार्कर ३) नकारात्मक मार्कर ४) फँटम मार्कर

10) .... markers are the constituents that contribute to therapeutic activities
1) Analytical Markers 2) Active Markers 3) Negative markers 4) Phantom markers

११) .... व्यतिरिक्त खालीलपैकी सर्वजण PCI चे पदसिद्ध सदस्य असतात.
१) भारताचे औषध नियंत्रक २) सामान्य आरोग्य सेवा संचालक
३) केंद्रीय औषध प्रयोगशाळेचे संचालक ४) औषध निरीक्षक

11) Following are the ex-officio members of PCI EXCEPT ....
1) Drug controller of India 2) Director of general health services
3) Director of cental drug laboratory 4) Drug inspector

१२) कोणत्या कायद्यानुसार 'जाहिरात' मध्ये कोणतीही सूचना, परिपत्रक, लेबल, आवरण किंवा इतर दस्तऐवज आणि तोंडी किंवा प्रकाश, ध्वनी किंवा धूर निर्माण किंवा प्रसारित करण्याच्या कोणत्याही माध्यमाने केलेली कोणतीही घोषणा समाविष्ट आहे.
१) फार्मसी कायदा २) औषधे आणि जादू उपाय कायदा
३) विष कायदा ४) पेटंट कायदा

12) According to which act the 'advertisement' includes any notice, circular, label, wrapper or other document, and any announcement made orally or by any means of producing or transmitting light, sound or smoke.
1) The Pharmacy Act 2) Drugs and Magic Remedies Act
3) The Poisons Act 4) The Patents Act

१३) अबकारी शुल्क कायदा १९५५ नुसार, अल्कोहोलयुक्त तयारीच्या बंधपत्रित कारखानदारीच्या बाबतीत परवाना देणारा अधिकारी कोण आहे?
१) उत्पादन शुल्क अधिकारी २) औषध निरीक्षक
३) अंमली पदार्थ अधिकारी ४) उत्पादन शुल्क आयुक्त

13) According to the Excise Duties Act 1955 , who is the licensing authority in the case of bonded manufactory of alcoholic preparations ?
1) Excise Officer 2) Drug Inspector
3) Narcotic Officer 4) Excise Commissioner

१४) औषधांना वैधानिकरित्या काय म्हणून मान्यता दिली जाते?
१) अत्यावश्यक वस्तू २) अत्यावश्यक वस्तू ३) अनुसूचित फॉर्म्युलेशन ४) नॉन-शेड्यूल फॉर्म्युलेशन

14) The Drugs are statutorily recognized as what ?
1) Essential commodity 2) Non-Essential commodity
3) Scheduled formulations 4) Non-Scheduled formulations

१५) खाली फार्मास्युटिकल पॉलिसी २००२ ची मुख्य उद्दिष्टे आहेत.
१) औषधांची मुबलक उपलब्धता सुनिश्चित करणे वाजवी किमती आहेत.
२) स्वदेशी किफायतशीर औषधांचे उत्पादन.
३) फार्मास्युटिकल क्षेत्रात R D ला प्रोत्साहन देणे
४) आवश्यक औषधांच्या आयातीला प्रोत्साहन देणे.

15) Below are the main objectives of pharmaceutical policy 2002, EXCEPT.
1) Ensuring abundant availability drugs ar reasonable prices.
2) Indigenous cost-effective production of drugs.
3) Encouraging R & D in the pharmaceutical sector
4) Encouraging Import of Essential Drugs.

१६) औषध आणि सौंदर्य प्रसाधने कायदा–१९४० चे M-II शेड्यूल उत्पादनासाठी कारखाना परिसर आवश्यक आहे.
१) होमिओपॅथिक २) कॉस्मेटिक उत्पादने
३) वैद्यकीय उपकरणे ४) सर्जिकल ड्रेसिंग

16) Schedule M-II ofthe Drugs and Cosmetics Act-1940 deals with requirement of factory premises for manufacturing of
1) Homeopathic 2) Cosmetic products
3) Medical devices 4) Surgical dressings

१७) औषध आणि सौंदर्य प्रसाधने कायदा–१९४० नुसार, खालीलपैकी कोणत्या श्रेणीतील औषधांना भारतात आयात करण्यास मनाई आहे?
१) औषध तयार करणे २) मोठ्या प्रमाणात औषध
३) सक्रिय फार्मास्युटिकल घटक ४) बनावट औषध

17) According to the Drugs and Cosmetics Act-1940, which of the following category of drugs is prohibited from import into India ?
1) Drug formulation 2) Bulk drug
3) Active pharmaceutical ingredient 4) Spurious drug

१८) औषधे आणि सौंदर्य प्रसाधने कायदा – १९४० अंतर्गत, केंद्रीय औषध मानक नियंत्रण संस्था (CDSCO) यासाठी जबाबदार आहे
१) औषध निर्मितीचे नियमन २) नवीन औषधांना मान्यता
३) औषध विक्रीचे नियमन ४) औषध वितरणाचे नियमन

18) Under the Drugs and Cosmetics Act - 1940, the Central Drug Standard Control Organisation (CDSCO) is responsible for
1) Regulation of drug manufacturing 2) Approval of new drugs
3) Regulation of drugs sale 4) Regulation of drug distribution

१९) .... ही औषध उत्पादने गुणवत्ता मानकांनुसार सातत्याने उत्पादित आणि नियंत्रित केली जातात याची खात्री करण्यासाठी एक प्रणाली आहे.
१) चांगली क्लिनिकल प्रॅक्टिस २) चांगली प्रयोगशाळा
३) उत्पादनाचा चांगला सराव ४)उत्तम वितरणाचा सराव

19) .... is a system for ensuring that drug products are consistently produced and controlled according to quality standard.
1) Good Clinical Pratice 2) Good Laboratory Pratice
3) Good Manufacturing Pratice 4) Good Dispensing Pratice

प्रशासकीय कायदे

१) भारतीय विद्युत कायदा, २००३ चे कोणते कलम कॅप्टिव्ह जनरेशनशी संबंधित आहे?
१) कलम ५ २) कलम ७ ३) कलम ९ ४) कलम ११

1) Which section of the Indian Electricity Act, 2003 deals with captive generation ?
1) Section 5 2) Section 7 3) Section 9 4) Section 11

२) केंद्रीय दक्षता आयुक्त हे त्यांच्या पदावर प्रवेश करतील त्या तारखेपासून _______या कालावधीसाठी किंवा त्यांचे वय पासष्ट वर्षे पूर्ण होईपर्यंत यापैकी जे आधी असेल ते पद धारण करतील.
१) तीन वर्षे २) चार वर्षे ३) पाच वर्षे ४) सहा वर्षे

2) The Central Vigilance Commissioner shall hold office for a term of _______ from the date on which he enters upon his office or till he attains the age of sixty-five years whichever is earlier.
1) Three years 2) Four years 3) Five years 4) Six years

३) कोटेशन कॉल करून वस्तू खरेदी करण्याची कमाल मर्यादा किती आहे?
१) रु. ५०,००० २) रु. ३ लाख ३) रु. ७ लाख ४) रु. १० लाख

3) What is the maximum limit for purchase of item by calling quotation ?
1) Rs.50,000 2) Rs.3 lac 3) Rs. 7 lac 4) Rs. 10 lac

४) सरकारी वस्तूंची खरेदी. पोर्टल सरकार. ई–मार्केट प्लेस कोटेशन किंवा आधार आमंत्रित न करता, केवळ सक्षम प्राधिकाऱ्याने नोंदवल्या जाणाऱ्या प्रमाणपत्राच्या आधारे, ... च्या मूल्यापर्यंत केले जाऊ शकते.
१) रु. ५,०००/– २) रु. १०,०००/– ३) रु. २५,०००/– ४) रु. ५०,०००/–

4) Purchase of good on Govt. Portal [Govt. E-market place] without inviting quotations or basis, just on the basis of certificate to be recorded by a competent authority, can be done upto a value of ....
1) Rs.5,000/- 2) Rs.10,000/- 3) Rs.25,000/- 4) Rs.50,000/-

५) पीईआरटी नेटवर्कमधील क्रियाकलापात $t_0 = 1, t_m; =$ ४ आणि $t_p =$ ७. क्रियाकलापाचा कालावधी किती अपेक्षित असेल?
१) ५ २) ४ ३) १२ ४) ३

5) An activity in the PERT network has $t_0 = 1, t_m; = 4$ and $t_p = 7$. How much will be expected duration of the activity ?
1) 5 2) 4 3) 12 4) 3

६) प्रशासकीय अधिकाऱ्यांच्या हाती सत्ता हा सार्वजनिक विश्वास आहे ज्याचा वापर लोकांच्या हितासाठी केला गेला पाहिजे त्याला _______ म्हणतात.
१) प्रॉमिसरी स्टॉप्डल २) सार्वजनिक विश्वास सिद्धांत
३) सार्वजनिक उत्तरदायित्वाचा सिद्धांत ४) कायदेशीर अपेक्षा

6) Power in the hands of administrative authorities is a public trust which must be exercised in the best interest of the people is called as _______
1) Promissory estoppedl 2) Public trust doctrine
3) Doctrine of public accountability 4) Legitimate expectation

७) पक्ष किंवा मुद्द्यांबाबत जाणीवपूर्वक किंवा बेशुद्ध असणाऱ्या कार्यात्मक पूर्वग्रहाला असे म्हणतात:
१) अनुमान २) पूर्वग्रह ३) पूर्वस्थिती ४) आर्थिक पक्षपातीपणा

7) An operative prejudice whether conscious or unconscious in relation to party or issue is called as:
1) Presumption 2) Bias 3) Predisposition 4) Pecuniary biasness

८) ABC विश्लेषणातील इन्व्हेंटरी कंट्रोल मेकॅनिझम .... वर आधारित आहे.
१) उपभोगाचे मूल्य २) दुकानातून हालचाल
३) गरज ४) वरीलपैकी काहीही नाही

8) The inventory control mechanism in ABC analysis is based on ....
1) Value of consumption 2) Movement from store
3) Necessity 4) None of the above

९) असे आढळून आले आहे की गंभीर क्रियाकलाप कालावधी वाढवण्यासाठी प्रकल्प कालावधी वाढविला जातो आणि त्याउलट. या उपक्रमांना असे म्हणतात
१) तटस्थ गंभीर क्रियाकलाप २) उलट गंभीर क्रियाकलाप
३) सामान्य गंभीर क्रियाकलाप ४) प्रमाणात्मक गंभीर क्रियाकलाप

9) It is observed that the project duration is lengthened for increase in critical activity duration and vice versa. These activities are called as
1) Neutral Critical Activities 2) Reverse Critical Activities
3) Normal Critical Activities 4) Proportional Critical Activities

१०) शिडी नेटवर्कसाठी खालीलपैकी कोणते लागू आहेत?
a) हे ॲरो नेटवर्कचे कमी–अधिक विस्तार आहेत.
b) हे पुनरावृत्ती कामांसाठी उपयुक्त आहेत.
c) अशा नेटवर्कमध्ये कोणतेही डमी क्रियाकलाप नाहीत.

पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त (b) २) फक्त (a) आणि (b) ३) वरील सर्व ४) फक्त (b) आणि (c)

10) Which of the following are applicable to ladder networks ?
a) These are more or less extensions of the arrow networks.
b) These are useful for repetitive works.
c) There are no dummy activities at all in such networks.

Answer options : '
1) Only (b) 2) Only (a) and (b) 3) All of the above 4) Only (b) and (c)

११) ज्या प्रक्रियेमध्ये आधीच्या इव्हेंटच्या EET मध्ये क्रियाकलाप कालावधी जोडून सर्वोच्च मूल्य EET(Earliest Event Time) निर्धारित केले जाते त्याला असे म्हणतात.
१) पास २) मागास पास ३) फॉरवर्ड पास ४) क्रिटिकल पास

11) The process in which the highest value EET (Earliest Event Time) is determined by adding activity duration to the EETs of the preceding event is called as
1) Pass 2) Backward Pass 3) Forward Pass 4) Critical Pass

१२) पीईआरटी नेटवर्कमधील क्रिटिकल पाथची गणना करण्यासाठी पहिली आणि सर्वात महत्त्वाची पायरी आहे
१) तीन–वेळ संभाव्य नेटवर्क एका वेळेच्या निर्धारक मॉडेलमध्ये कमी करा.
२) तीन–वेळच्या क्रियाकलाप कालावधी अंदाजात रूपांतरित करा. एकल इव्हेंट अंदाज.
३) तीन–वेळच्या घटना अंदाजांसह एक–वेळच्या अंदाजाचे विश्लेषण करणे.
४) घटनांमधील अनिश्चिततेचे क्रियाकलाप निश्चितींमध्ये रूपांतर करा.

12) The first and most important step in computing critical path in PERT network is to
1) Reduce three-time probabilistic network into a single time deterministic model.
2) Convert three-time activity durations estimate into. single event estimate.
3) Analysing one-time estimate with the three-time event estimates.
4) Convert uncertainties in events into activity certainties.

१३) FEM् थेट .... पासून तयार केले जाऊ शकते.
१) चांगले मॉडेल २) खराब मॉडेल ३) CAD मॉडेल ४) उत्कृष्ट मॉडेल

13) The FEM can be directly created from the ....
1) Good model 2) Bad model 3) CAD model 4) Excellent model

१४) गॉस निर्मूलन तंत्राला भोळे असे संबोधण्याची कारणे खाली सूचीबद्ध आहेत.
खालीलपैकी कोणते/बरोबर आहेत?
a) निर्मूलनाच्या वेळी शून्य भागाकार होऊ शकतो.
b) शून्य द्वारे भागाकार बॅक–बदली दरम्यान येऊ शकते.
c) तंत्राचा उपयोग ट्रान्सडेंटल समीकरणांसाठी केला जाऊ शकत नाही.
पर्यायी उत्तरे :
१) फक्त (c) २) फक्त (b) आणि (c) ३) फक्त (a) आणि (b) ४) वरील सर्व

14) The reasons that the Gauss Elimination technique is called "naive" are listed below. Which of the following is/are correct ?
a) "Division by zero" can occur during elimination.
b) "Division by zero" can occur during back-substitution.
c) The technique cannot be employed to transcedental equations.
Answer options :
1) Only (c) 2) Only (b) and (c) 3) Only (a) and (b) 4) All of the above

१५) जैवविविधता कायदा, २००२ च्या कलम ६ नुसार बौद्धिक संपदा हक्कांसाठी अर्ज केवळ त्यांच्या मान्यतेनेच करावयाचा आहे
१) राष्ट्रीय जीवशास्त्र अधिकारी २) केंद्रीय पर्यावरण मंत्री
३) केंद्रीय मानक अधिकारी ४) वरीलपैकी कोणतेही नाही

15) As per Section 6 of the Biodiversity Act, 2002 an application for intellectual property rights is to be made only with the approval of
1) National Biology Officer 2) Central Environment Minister
3) Central Standards' Officer 4) None of the above

१६) भारतीय बियाणे अधिनियम, १९६६ च्या कलम १३(१) नुसार, राज्य सरकार ...... नियुक्त करू शकते आणि ते ज्या क्षेत्रात अधिकार क्षेत्र वापरतील ते परिभाषित करू शकते.

१) बियाणे संरक्षक
२) बियाणे व्यवस्थापक
३) बियाणे संग्राहक
४) वरीलपैकी कोणतेही नाही

16) As per Section 13(1) of the Indian Seeds Act, 1966 the State Government may, appoint ......and define the areas with in which they shall exercise jurisdiction.

1) Seed Protectors
2) Seed Managers
3) Seed Collectors
4) None of the above

१७) अन्न भेसळ प्रतिबंधक कायदा, १९५४ च्या कलम ९ नुसार केंद्र सरकार किंवा राज्य सरकार अशा स्थानिक क्षेत्रांसाठी .... नियुक्त करू शकते आणि त्भारतीय दंड संहिता, १८६० चे कलम २१ नुसार तो लोकसेवक असल्याचे मानले जाईल.

१) अन्न व्यापणारा
२) अन्न व्यवस्थापक
३) अन्न उत्पादक
४) वरीलपैकी नाही

17) As per Section 9 of the Prevention of Food Adulteration Act, 1954 the Central Government or the State Government may appoint .... for such local areas, and he shall be deemed to be a public servant as per Section 21 of the Indian Penal Code, 1860.

1) Food Occupier
2) Food Manager
3) Food Producer
4) None of the above

o o o

उत्तरे : महाराष्ट्र अराजपत्रित सेवा मुख्य परीक्षा (गट ब)/(गट क) २०२३

पेपर क्रमांक – २ : सामान्य क्षमता चाचणी

(५) भारतीय राज्यव्यवस्था

(१) घटना कशी तयार झाली – संविधान सभा, स्त्रोत, समित्या, चिन्हे

१–३ २–४ ३–२ ४–४ ५–१ ६–४ ७–१

(२) घटनेच्या प्रस्तावना– भूमिका व तत्त्वे, निधर्मी राज्य, ठळक वैशिष्ट्ये

१–१ २–4 ३–३ ४–२ ५–२ ६–३ ७–२ ८–१ ९–३

(३) संविधानातील महत्त्वाची कलमे – परिशिष्टे, घटनादुरुस्ती, कायदे

१–१ २–४ ३–२ ४–३ ५–२ ६–३ ७–४ ८–२ ९–१ १०–२
११–१ १२–४ १३–१ १४–४ १५–३ १६–२

(४) मूलभूत हक्क व कर्तव्ये

१–३ २–१ ३–३ ४–३ ५–२ ६–२ ७–३ ८–३ ९–४

(५) राज्यधोरणाची मार्गदर्शक तत्त्वे – शिक्षण, युनिफॉर्म सिव्हील कोड

१–४ २–१ ३–१ ४–३ ५–४ ६–३ ७–३ ८–२ ९–२ १०–३
११–१ १२–३

(६) संविधानात्मक आयोग आणि मंडळे, सामाजिक कायदे

१–३ २–१ ३–3 ४–३ ५–१ ६–1 ७–२ ८–१ ९–४ १०–२
११–२ १२–४ १३–३ १४–३ १५–२ १६–४ १७–४

(७) केंद्र व राज्य संबंध , नवीन राज्ये, पक्षपद्धती व निवडणुका

१-२ २-३

(८) स्वतंत्र न्यायपालिका

१-१ २-२ ३-१ ४-३ ५-१ ६-१ ७-1 ८-४ ९-३ १०-३
११-३ १२-२ १३-४ १४-३ १५-४ १६-३ १७-३ १८-१ १९-४

(९) राज्यपाल, मुख्यमंत्री व मंत्रिमंडळ – भूमिका, अधिकार व कार्य

(१०) राज्य विधीमंडळ – विधानसभा, विधानपरिषद

१-२ २-२ ३-२

(११) केंद्रीय विधीमंडळ – लोकसभा व राज्यसभा

१-१ २-२ ३-४ ४-४ ५-१ ६-३ ७-१ ८-४ ९-१

(१२) केंद्रीय कार्यकारी मंडळ – राष्ट्रपती, उपराष्ट्रपती व पंतप्रधान

१-१ २-२ ३-१

(१३) पंचायत राजची उत्क्रांती – कायदे, समित्या, घटनादुरुस्ती

१-४ २-४ ३-३ ४-३ ५-४ ६-२ ७-३ ८-२

(१४) ग्रामपंचायत, तालुका पंचायत, जिल्हा परिषद – रचना व कार्ये

१-३ २-४

(१५) जिल्हा व नागरी प्रशासन – रचना व कार्ये

१–३ २–1 ३–२ ४–४ ५–४ ६–४ ७–३ ८–१

(१६) माहिती अधिकार अधिनियम, २00५

१–२ २–१ ३–४ ४–१ ५–२

(१७) महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क, २0१५

प्रशासन आणि कायदे

१–१ २–१ ३–१ ४–२ ५–२ ६–३ ७–३ ८–१ ९–४ १०–२
११–४ १२–२ १३–४ १४–१ १५–४ १६–२ १७–४ १८–२ १९–३

प्रशासकीय कायदे

१–३ २–२ ३–४ ४–३ ५–२ ६–३ ७–२ ८–१ ९–३ १०–२
११–३ १२–१ १३–३ १४–३ १५–४ १६–४ १७–४

Study CIRCLE